

Azər-Türk Bank Açıq Səhmdar Cəmiyyəti

Maliyyə hesabatları

*31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə
Müstəqil auditorun hesabatı ilə birlikdə*

Mündəricat

Müstəqil auditorun hesabatı

Maliyyə hesabatları

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Mənfəət və ya zərər haqqında hesabat	2
Ümumi gəlir haqqında hesabat	3
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	4
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	5

Maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

1. Ümumi məlumat	6
2. Hesabatların tərtibatının əsası	6
3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı	6
4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və proqnozları	16
5. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	17
6. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	17
7. Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	18
8. Müştərilərə verilmiş kreditlər	18
9. Əmlak və avadanlıqlar	20
10. Qeyri-maddi aktivlər	21
11. Vergilər	21
12. Digər dəyərsizləşmələr və ehtiyatlar	22
13. Digər aktivlər və öhdəliklər	23
14. Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	23
15. Müştərilər qarşısında öhdəliklər	24
16. Kapital	24
17. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər	24
18. Xalis haqq və komissiya gəliri	26
19. Digər gəlir	26
20. İşçilər üzrə, ümumi və inzibati xərclər	27
21. Risklərin idarə edilməsi	27
22. Ədalətli dəyərin ölçülməsi	35
23. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili	37
24. Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar	37
25. Kapitalın adekvatlığı	39

Müstəqil auditorun hesabatı

Azər-Türk Bank ASC-nin Səhmdarlarına və İdarə heyətinə

Rəy

Biz Azər-Türk Bank" ASC-nin ("Bank") 31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə mənfəət və ya zərər, digər ümumi gəlir, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı da daxil olmaqla maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdən ibarət olan maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən maliyyə hesabatları 31 dekabr 2017-ci il tarixinə Bankın maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditini Beynəlxalq Audit Standartlarına ("BAS") uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın *Maliyyə hesabatlarının auditini üzrə auditorun məsuliyyəti* bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının "Peşəkar mühasiblərin etika məəcəlləsi"nə ("MBESS Məcəlləsi") uyğun olaraq biz Bankdan müstəqillik və biz MBESS Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin və audit komitəsinin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının MHBS-lərə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Bankı ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativ olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Bankın daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Audit komitəsi Bankın maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-lara uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırkı maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-lara uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər.
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə auditə aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Bankın daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Bankın daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub-olmaması haqqında nəticə çıxarıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Bankın daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər.
- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk.

Biz Audit komitəsinin nəzərinə, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə müəyyən etdiyimiz hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları çatdırırıq.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

6 aprel 2018-ci il

Bakı, Azərbaycan

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat**31 dekabr 2017-ci il tarixinə***(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	Qeydlər	2017	2016
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	5	170,306	184,326
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	6	26,061	121,208
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	7	4,053	4,428
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8	116,730	143,801
Əmlak və avadanlıqlar	9	6,421	7,834
Qeyri-maddi aktivlər	10	2,570	2,711
Cari mənfəət vergisi aktivləri		804	1,040
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	11	371	268
Digər aktivlər	13	2,868	1,940
Cəmi aktivlər		330,184	467,556
Öhdəliklər			
Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	14	74,476	175,184
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	15	200,584	232,339
Digər öhdəliklər	13	3,800	7,737
Cəmi öhdəliklər		278,860	415,260
Kapital			
Səhm kapitalı	16	50,000	50,000
Bölüşdürülməmiş mənfəət		1,324	2,296
Cəmi kapital		51,324	52,296
Cəmi öhdəliklər və kapital		330,184	467,556

Bankın İdarə Heyətinin adından təsdiq edilmiş və imzalanmışdır:

Orxan Hüseynov

İdarə Heyətinin sədri

Orxan Qədərbəy

İdarə Heyətinin sədr müavini

6 aprel 2018-ci il

Mənfəət və ya zərər haqqında hesabat**31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə**

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	2017	2016
Faiz gəliri			
Müştərilərə verilmiş kreditlər		13,661	18,057
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		2,747	5,475
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları		200	293
		16,608	23,825
Faiz xərci			
Müştərilər qarşısında öhdəliklər		(3,888)	(6,477)
Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(2,458)	(7,929)
		(6,346)	(14,406)
Xalis faiz gəliri		10,262	9,419
Kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat	8	(65)	(9,935)
Kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatdan sonra xalis faiz gəliri		10,197	(516)
Xalis haqq və komissiya gəliri	18	3,963	4,787
Xarici valyutalardan xalis gəlirlər/(zərərlər):			
- diling əməliyyatları üzrə		4,107	16,464
- məzənnə fərqi		(1,072)	1,387
Digər gəlir	19	1,040	5,690
Qeyri-faiz gəliri		8,038	28,328
İşçilər üzrə xərclər	20	(8,457)	(8,926)
Ümumi və inzibati xərclər	20	(7,145)	(7,300)
Köhnəlmə və amortizasiya	9, 10	(1,983)	(1,728)
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızlarının dəyərsizləşməsi	7	(135)	(103)
Digər dəyərsizləşmə və ehtiyatların azad edilməsi/(xərc)	12	811	(1,764)
Qeyri-faiz xərcləri		(16,909)	(19,821)
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəl mənfəət		1,326	7,991
Mənfəət vergisi xərci	11	(398)	(1,604)
İl üzrə mənfəət		928	6,387

Ümumi gəlir haqqında hesabat**31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	<i>Qeydlər</i>	2017	2016
İl üzrə mənfəət		928	6,387
Digər ümumi gəlir			
<i>Sonrakı dövrlərdə mənfəətə və ya zərərə yenidən təsnif edilməli olan digər ümumi gəlir</i>			
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları üzrə reallaşdırılmamış zərərlər		(135)	(103)
Mənfəət və ya zərər haqqında hesabatə yenidən təsnif edilmiş satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızlarının dəyərsizləşməsi	7	135	103
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif edilməli olan xalis digər ümumi zərər		-	-
İl üzrə cəmi ümumi gəlir		928	6,387

Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat**31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	<i>Səhm kapitalı</i>	<i>Bölüşdürülməmiş mənfəət / (yığılmış deficit)</i>	<i>Cəmi kapital</i>
31 dekabr 2015-ci il	50,000	(4,091)	45,909
İl üzrə mənfəət	–	6,387	6,387
İl üzrə cəmi ümumi gəlir	–	6,387	6,387
31 dekabr 2016-cı il	50,000	2,296	52,296
İl üzrə mənfəət	–	928	928
İl üzrə cəmi ümumi gəlir	–	928	928
Elan edilmiş və ödənilmiş dividendlər (Qeyd 16)	–	(1,900)	(1,900)
31 dekabr 2017-ci il	50,000	1,324	51,324

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat**31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə**

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	2017	2016
Əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faiz		17,697	17,168
Ödənilmiş faiz		(6,010)	(7,903)
Alınmış haqq və komissiya		6,330	6,950
Ödənilmiş haqq və komissiya		(2,745)	(1,858)
Xarici valyuta ilə dilinq əməliyyatlarından xalis reallaşdırılmış gəlirlər		4,107	16,464
İşçilərlə bağlı ödənilmiş xərclər		(8,455)	(9,074)
Ödənilmiş ümumi və inzibati xərclər		(7,048)	(7,196)
Alınmış digər gəlir		6	108
Əməliyyat aktivlərində və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti		3,882	14,659
<i>Əməliyyat aktivlərində xalis (artım)/azalma</i>			
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		95,412	(100,263)
Müştərilərə verilmiş kreditlər		24,563	253,853
Digər aktivlər		(485)	1,596
<i>Əməliyyat öhdəliklərində xalis artım/(azalma)</i>			
Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(99,051)	(210,638)
Müştərilər qarşısında öhdəliklər		(30,142)	(49,095)
Digər öhdəliklər		(2,588)	(3,335)
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(8,409)	(93,223)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(265)	(1,049)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(8,674)	(94,272)
İnvestisiya fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızlarının satılmasından və geri alınmasından daxilolmalar		33,862	5,000
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızlarının alınması		(33,654)	(8,791)
Əmlak və avadanlıqların alınması		(422)	(2,804)
Əmlak və avadanlıqların satışından daxilolmalar		11	-
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(720)	(1,608)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(923)	(8,203)
Bankın səhmdarlarına ödənilmiş dividendlər	16	(1,900)	-
Maliyyələşdirmə fəaliyyətində istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(1,900)	-
Məzənnələrin dəyişməsinin pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə təsiri		(2,523)	58,830
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis azalma		(14,020)	(43,645)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin əvvəlinə		184,326	227,971
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin sonuna	5	170,306	184,326

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

1. Ümumi məlumat

Azər-Türk Bank Açıq Səhmdar Cəmiyyəti ("Bank") 1995-ci ilin may ayında Azərbaycan Respublikasında təsis edilmişdir. Bank Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası ("MBNP") tərəfindən nizamlanır və fəaliyyətini 234 sayılı lisenziya əsasında həyata keçirir.

Bankın əsas işgüzar fəaliyyəti korporativ və pərakəndə əməliyyatların həyata keçirilməsindən ibarətdir. Bu əməliyyatlara sərbəst dövrəli valyutalarda və Azərbaycan manatı ilə ("AZN") depozitlərin alınması və kommersiya kreditlərinin verilməsi, Azərbaycanın daxilində və xaricə ödənişlərin köçürülməsi, müştərilərin ixrac/idxal əməliyyatlarının dəstəklənməsi, xarici valyutanın mübadiləsi, eləcə də kommersiya və pərakəndə müştərilərə digər bank xidmətlərinin göstərilməsi daxildir.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə Bankın şəbəkəsi baş ofis, 1 müştəri xidməti şöbəsi, 6 filial və 3 şöbədən ibarət olmuşdur (2016-cı il: baş ofis, 1 müştəri xidməti departamenti, 7 filial və 3 xidmət şöbəsi).

31 dekabr 2017-ci il tarixinə Bankın işçilərinin sayı 370 (2016-cı il: 382) olmuşdur.

Bankın rəsmi ünvanı: Azərbaycan, Bakı, AZ 1078, C. Məmmədquluzadə küçəsi, 85, 192/193.

31 dekabr tarixlərinə, Bankın mövcud səhmlərinə aşağıdakı səhmdarlar sahib olmuşlar:

Səhmdar	2017, %	2016, %
Azərbaycan Respublikasının hökuməti	75.00	75.00
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	12.37	12.37
AzRe Təkrarsığorta ASC	6.55	6.55
Qala Həyat Sığorta Şirkəti ASC	5.00	5.00
"Ziraat Bank International AG"	1.08	1.08
Cəmi	100.00	100.00

31 dekabr 2017-ci və 2016-cı il tarixlərinə Bankın yekun səhmdarı Azərbaycan Respublikası Dövlət Əmlak Komitəsinin təmsil etdiyi Azərbaycan Respublikasının hökumətidir ("Hökumət").

2. Hesabatların tərtibatının əsası

Ümumi məsələlər

Hazırkı maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları ("MHBS") əsasında hazırlanmışdır.

Azərbaycan manatı ("AZN") Bankın funksional və təqdimat valyutasıdır, çünki əməliyyatların əksəriyyəti AZN ilə ifadə edilir, ölçülür və ya maliyyələşdirilir. Digər valyutalarla aparılmış əməliyyatlar xarici valyuta ilə əməliyyatlar kimi uçota alınır. Bank qeydlərin aparılmasını və maliyyə hesabatlarının hazırlanmasını AZN ilə və MHBS-ə uyğun olaraq həyata keçirməlidir. Hazırkı maliyyə hesabatları, xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar və bir səhm üzrə dəyər istisna olmaqla, min Azərbaycan manatı ("AZN") ilə təqdim edilir. Ədalətli dəyər ilə ölçülən satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları istisna olmaqla, maliyyə hesabatları ilkin maya dəyəri əsasında hazırlanmışdır.

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı

Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər

Bank 1 yanvar 2017-ci il tarixinə və bu tarixdən qüvvəyə minən aşağıdakı düzəlişlər edilmiş MHBS-ləri qəbul etmişdir.

7 sayılı "Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat" adlı MUBS-a düzəlişlər: "Açıqlama təşəbbüsü"

Düzəlişlər tələb edir ki, müəssisə maliyyə fəaliyyətindən irəli gələn öhdəliklərdə dəyişikliklər, o cümlədən, pul vəsaitlərinin hərəkətlərindən irəli gələn və qeyri-nağd dəyişikliklər (məzənnə fərqiindən gəlirlər və ya zərərər kimi) haqqında açıqlamaları təqdim etsin. 31 dekabr 2017-ci il və 2016-cı il tarixlərində Bankın maliyyə fəaliyyətindən irəli gələn öhdəliyi olmamışdır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər (davamı)

12 sayılı "Mənfəət vergisi" adlı MUBS-a düzəlişlər: "Realizasiya edilməmiş zərərər üçün təxirə salınmış vergi aktivlərinin tanınması"

Düzəlişlər izah edir ki, müəssisə gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlərin qaytarılması üçün çıxılmalar edə bildiyi vergiyə cəlb edilən mənfəətin mənbələrinin vergi qanunu ilə məhdudlaşdırılıb-məhdudlaşdırılmadığını nəzərdən keçirməlidir. Bundan əlavə düzəlişlər müəssisə tərəfindən gələcək vergiyə cəlb edilən mənfəətin necə müəyyən ediləcəyinə dair göstərişlər verir və hansı hallarda vergiyə cəlb edilən mənfəətə aktivlərin balans dəyərindən artıq olan bərpa məbləğinin daxil edilməsini izah edir. Hazırkı düzəlişin Banka təsiri yoxdur.

Ədalətli dəyərin ölçülməsi

Bank maliyyə alətlərini, o cümlədən ticarət və satış üçün mövcud olan qiymətli kağızları, törəmə alətləri və investisiya əmlakı kimi qeyri-maliyyə aktivləri hər hesabat tarixində ədalətli dəyərle ölçür. Amortizasiya hesablanmış dəyərle ölçülmüş maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərləri 22-ci Qeyddə təqdim edilir.

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyatlar zamanı aktivin satılmasından alınacaq və ya öhdəliyin köçürülməsinə görə ödəniləcək məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- ▶ Aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- ▶ Əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

Bankın əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər. Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının, aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya həmin aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla, iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

Bank mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir. Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyəri ölçülən və ya təqdim edilən bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyasının daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara bölünür:

- ▶ Səviyyə 1 – oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar;
- ▶ Səviyyə 2 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısi ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- ▶ Səviyyə 3 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Bank hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

Maliyyə aktivləri

İlkin tanınma

39 sayılı MUBS ilə əhatə olunan maliyyə aktivləri müvafiq qaydada ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri, ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiyalar, kreditlər və debitor borcları və ya satış üçün mövcud olan maliyyə aktivlərinə təsnif edilir. Bank maliyyə aktivlərini ilkin tanıma zamanı təsnifləşdirir və sonra aşağıda təsvir olunan müəyyən hallarda maliyyə aktivlərini yenidən təsnif edə bilər.

Tanım tarixi

Maliyyə aktivlərinin bütün müntəzəm alışları və satışları alqı-satqı tarixində, yəni Bank aktivini almaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır. Müntəzəm alış və ya satış əməliyyatları qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin alınması və ya satılması deməkdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı)

Kreditlər və debitor borcları

Kreditlər və debitor borcları fəal bazarda dövr etməyən, dəyişməz və ya müəyyən edilə bilən ödənişli qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. Onlar dərhal və ya qısa müddətdə satılmaq üçün nəzərdə tutulmur, ticarət qiymətli kağızları kimi təsnif edilmir və ya satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları kimi göstərilir. Belə aktivlər effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərlə əks etdirilir. Gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə kreditlər və debitor borcları uçotdan çıxarılanda və ya dəyərsizləşəndə, eləcə də amortizasiyanın hesablanması prosesində əks etdirilir.

Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri

Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri satış üçün təyin edilmiş və ya yuxarıda göstərilən üç sinifdən heç birinə təsnif edilməyən qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. İlk tanımadan sonra satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri ədalətli dəyərlə ölçülür və bu zaman gəlir və ya xərclər investisiyanın tanınması dayanan və ya investisiyanın dəyərsizləşməsi müəyyən edilənə qədər digər ümumi gəlirin tərkibində əks etdirilir. Belə halda əvvəl digər ümumi gəlirin tərkibində əks etdirilmiş gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda yenidən təsnif edilir. Bununla bərabər effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanmış faizlər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnif edilməsi

Ticarət üçün saxlanılan aktiv kimi təsnif edilmiş qeyri-törəmə maliyyə aktivi artıq yaxın zamanda satılmaq məqsədilə saxlanılmırsa, aşağıdakı hallardan birində ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri kateqoriyasından çıxarıla bilər:

- ▶ yuxarıda göstərilmiş kreditlər və debitor borcları anlayışına uyğun olan maliyyə aktivi o halda kreditlər və debitor borcları kateqoriyasına yenidən təsnif edilə bilər ki, Bank onu yaxın gələcəkdə və ya ödəmə müddəti tamamlananadək saxlamaq niyyətində və qabiliyyətində olsun;
- ▶ digər maliyyə aktivləri yalnız nadir hallarda satış üçün mövcud olan və ya ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan aktivlər kimi yenidən təsnif edilə bilər.

Kreditlər və debitor borcları tərifinə uyğun olan satış üçün mövcud olan maliyyə aktivi Bank onu yaxın gələcəkdə və ya ödəmə müddəti tamamlananadək saxlamaq niyyətinə və imkanına malikdirsə, kreditlər və debitor borcları kateqoriyasına yenidən təsnif edilə bilər.

Maliyyə aktivləri yenidən təsnif etmə tarixində ədalətli dəyərlə yenidən təsnif edilir. Artıq mənfəət və ya zərərdə tanınmış gəlir və ya zərər geri qaytarılır. Yenidən təsnif etmə tarixində maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri, müvafiq olaraq, onun yeni dəyəri və ya amortizasiya edilmiş dəyəri olur.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri kassada olan pul vəsaitləri, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankından ("ARMB") alınacaq məbləğlər (məcburi ehtiyatları çıxmaqla) və ödəmə müddəti verildiyi tarixdən etibarən doxsan gündən artıq olmayan və müqavilə yüklüliyündən azad olan kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər daxildir.

Borc öhdəlikləri

Buraxılmış maliyyə alətləri və ya onların komponentləri o halda öhdəlik kimi təsnif edilir ki, müqavilə razılaşmasının mahiyyəti Bankın üzərinə aşağıdakı öhdəliklərdən birinin qoyulması ilə nəticələnsin: sahibə pul vəsaitləri və ya digər maliyyə aktivini çatdırmaq və ya öhdəliyi müəyyən məbləğdə pul vəsaitinin və ya digər maliyyə aktivinin müəyyən sayda xüsusi kapital alətlərinə mübadilə etməkdən fərqli olan yolla ödəmək. Belə alətlərə müştəri qarşısında öhdəliklər və Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər daxildir. İlk tanımadan sonra borclar amortizasiya olunmuş dəyərlə, effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ölçülür. Gəlir və zərərlər mənfəət və zərərdə borc öhdəlikləri silindikdə, eləcə də amortizasiyanın hesablanması prosesində əks etdirilir.

Lizinqlər

Əməliyyat lizinqi – Bank lizinq alan qismində

Lizinq üzrə obyektlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar risk və gəlirlər lizinqə verən tərəfindən Banka ötürülmədikdə aktivlərin lizinqi əməliyyat lizinqi hesab olunur. Əməliyyat lizinqi əsasında ödənişlər lizinqin müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən ümumi və inzibati xərclərin tərkibinə daxil edilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınmada ölçülməsi

İlkin tanınma zamanı maliyyə alətləri ədalətli dəyərle ölçülür. Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunmayan alətlərin ədalətli dəyərlərinə əməliyyatla birbaşa əlaqəsi olan xərclər əlavə edilir.

Adətən, ilkin tanınmada maliyyə alətinin ədalətli dəyərinin ən yaxşı sübutu əməliyyat qiymətidir. Bank ilkin tanınmada ədalətli dəyər əməliyyat qiymətindən fərqli olduğunu müəyyən edərsə, onda:

- ▶ ədalətli dəyər fəal bazarda oxşar aktivlər və ya öhdəliklərin kotirovkaları ilə sübuta yetirilirsə (yeni Səviyyə 1 üçün giriş məlumatları) və ya yalnız müşahidə edilə bilən bazarlarda əldə edilən məlumatları istifadə edən qiymətləndirmə üsullarına əsaslanırsa, Bank ilkin tanınmada ədalətli dəyər və əməliyyat qiyməti arasındakı fərqi gəlir və ya zərər kimi tanıyır;
- ▶ bütün digər hallarda maliyyə alətinin ilkin qiymətləndirməsində ilkin tanınmada ədalətli dəyər və əməliyyat qiyməti arasındakı fərqi təxirə salmaq üçün düzəliş aparılır. İlkin tanınmadan sonra Bank bu təxirə salınmış fərqi gəlir və ya xərc kimi yalnız giriş məlumatları müşahidə edilə biləndə və ya alət uçotdan çıxarılanda tanıyır.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Bank maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin tanınmış məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və ya hesablaşmanı əvəzləşdirmə əsasında həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivləri reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti olduğu halda, qarşılıqlı əvəzləşdirir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edir. Əvəzləşdirmə hüququ gələcək hadisədən asılı olmamalıdır və bütün aşağıdakı hallarda qanuni hüquqa malik olmalıdır:

- ▶ biznesin adi gedişində;
- ▶ öhdəliklər yerinə yetirilmədikdə; və
- ▶ müəssisə və bütün qarşı-tərəflər iflasa uğradıqda və ya müflisləşdikdə.

Bu adətən əsas əvəzləşdirmə razılaşmalarında baş vermir və əlaqəli aktiv və öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ümumi məbləğdə göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Maliyyə aktivinin və ya maliyyə aktivləri qrupunun dəyərsizləşməsi ehtimalına dair obyektiv sübutların olub-olmamasını müəyyən etmək üçün Bank hər hesabat tarixində qiymətləndirmə aparır. Maliyyə aktivləri və ya maliyyə aktivləri qrupu yalnız və yalnız aktiv ilk dəfə əks etdirildikdən sonra baş vermiş bir və ya bir neçə hadisə nəticəsində dəyərsizləşmənin obyektiv sübutu olanda (baş vermiş "zərər hadisəsi") və ya bu zərər hadisəsi (və ya hadisələri) maliyyə aktivləri və ya maliyyə aktivləri qrupundan gözlənilən və etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bilən pul vəsaitləri hərəkətlərinə təsir göstərəndə dəyərsizləşmiş hesab edilir. Dəyərsizləşmənin sübutlarına borcalanın və ya borcalanlar qrupunun mühüm maliyyə çətinlikləri ilə rastlaşması, faizlərin və ya əsas məbləğin ödənilməsi öhdəliklərini pozması, yüksək müflisləşmə və ya digər maliyyə yenidənqurması ehtimalı ilə qarşılaşmasına dair sübutlar, habelə müşahidə edilən bazar məlumatları əsasında qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətində ölçülə bilən azalmaya (məsələn, vaxtı keçmiş ödənişlərin səviyyələrində dəyişikliklərə və ya aktivlər üzrə zərərlərlə uzlaşan iqtisadi şəraitlərə) dair sübutlar daxildir.

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər və müştərilərə verilmiş kreditlər

Amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınan kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərlə və müştərilərə verilmiş kreditlərlə bağlı Bank əvvəlcə fərdi olaraq mühüm maliyyə aktivləri üçün fərdi və fərdi olaraq mühüm olmayan maliyyə aktivləri üçün məcmu şəkildə dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutların olub-olmamasını qiymətləndirir. Bank mühüm olub-olmamasından asılı olmayaraq fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş maliyyə aktivləri üçün dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutun olmaması qərarına gələrsə, həmin aktivləri analoji kredit riski xüsusiyyətlərinə malik olan maliyyə aktivləri qrupuna daxil edir və onların dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsini məcmu şəkildə aparır. Dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsi fərdi şəkildə aparılmış və dəyərsizləşmə zərərləri əks etdirilmiş aktivlər dəyərsizləşmə baxımından məcmu şəkildə qiymətləndirməyə daxil edilmir.

Dəyərsizləşmə zərərlərinin çəkilməsinin obyektiv sübutu olarsa, zərərin məbləği aktivlərin balans dəyəri ilə qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri (hələ çəkilməmiş gələcəkdə gözlənilən kredit zərərləri nəzərə alınmadan) arasında fərq kimi ölçülür. Aktivin balans dəyəri ehtiyat hesabının istifadə edilməsi hesabına azalır və zərərin məbləği mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir. Faiz gəlirləri azaldılmış balans dəyəri üzrə, aktiv üzrə ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında hesablanmağa davam edir. Kreditlər və müvafiq ehtiyat kreditin qaytarılmasının realistik perspektivləri olmayanda və bütün təminat reallaşdırıldıqda və ya Bankın mülkiyyətinə keçdikdə silinir. Əgər növbəti ildə qiymətləndirilmiş dəyərsizləşmə zərərinin məbləği dəyərsizləşmə tanındıqdan sonra baş vermiş hadisə nəticəsində artır və ya azalırsa, əvvəl tanınmış dəyərsizləşmə zərəri ehtiyat hesabında düzəliş apararaq əks etdirilir. Gələcək silinmə sonradan bərpa edilirsə, bərpa məbləği mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi (davamı)

Qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri maliyyə aktivinin ilkin effektiv faiz dərəcəsi ilə diskont edilir. Kredit dəyişən faiz dərəcəsi ilə verilmişdirsə, dəyərsizləşmə zərərinin ölçülməsi üçün diskontun dərəcəsi, cari effektiv faiz dərəcəsi olacaqdır. Girov qoyulmuş maliyyə aktivləri üzrə qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinin hesablanması, girov aktivinin özgeninkiləşdirilməsinin mümkün olub-olmamasından asılı olmayaraq, girovun alınması və satılması ilə bağlı məsrəfləri çıxmaqla girov aktivinin özgeninkiləşdirilməsindən irəli gələn pul vəsaitləri hərəkətlərini əks etdirir.

Dəyərsizləşmənin məcmu şəkildə qiymətləndirilməsi məqsədilə maliyyə aktivləri Bankın daxili kredit reytingləri sistemi əsasında qruplara bölünür və bu zaman aktivin növü, iqtisadi sektoru, coğrafi mövqeyi, girovun növü, ödəniş vaxtının keçib-keçməməsi və digər müvafiq amillər kimi kredit riskinin xüsusiyyətləri nəzərə alınır.

Məcmu şəkildə dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilmiş maliyyə aktivləri qrupu üzrə pul vəsaitlərinin gələcək hərəkətləri bu qrupa daxil olan aktivlərin kredit riski xüsusiyyətləri ilə analoji xüsusiyyətlərə malik olan aktivlər üzrə zərərlərlə bağlı tarixi məlumat əsasında müəyyən edilir. Zərərlərlə bağlı tarixi məlumatda həmin məlumatın aid olduğu illərdə təsir göstərməmiş cari şəraitlərin təsirini əks etdirmək və keçmiş müddətin hazırda mövcud olmayan şəraitlərinin təsirini istisna etmək məqsədilə müşahidə edilən cari bazar məlumatı əsasında düzəlişlər edilir. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərində dəyişikliklərin qiymətləndirmələri hər il üçün müşahidə edilən bazarda müvafiq məlumatlardakı dəyişiklikləri (məsələn üçün işsizlik səviyyəsi, daşınmaz əmlakın qiymətləri, əmtəə qiymətləri, ödəniş statusunda dəyişikliklər və ya qrupun çəkdiyi zərərləri və ya onların həcmi əks etdirən digər amilləri) əks etdirir. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilmiş metod və fərziyyələr müntəzəm qaydada yenidən baxılır ki, qiymətləndirilmiş zərərlərlə faktiki nəticələr arasındakı fərqlər azaldılsın.

Satış üçün mövcud olan maliyyə investisiyaları

Satış üçün mövcud olan maliyyə investisiyaları üçün Bank hər hesabat tarixində investisiya və ya investisiyalar qrupunda dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutun olub-olmamasını qiymətləndirir.

Satış üçün mövcud olan maliyyə investisiyaları kimi təsnif edilən kapital investisiyaları ilə bağlı obyektiv dəyərsizləşmə sübutlarına investisiyanın ədalətli dəyərinin maya dəyərindən əhəmiyyətli və ya sürəkli şəkildə aşağı düşməsi daxildir. Dəyərsizləşmə sübutları mövcud olanda məcmu zərər – əvvəl mənfəət və ya zərərdə əks etdirilmiş investisiya üzrə dəyərsizləşmə zərərinin çıxmaqla alış dəyəri ilə cari ədalətli dəyər arasındakı fərq kimi ölçülür – digər ümumi gəlirin tərkibindən çıxarılır və mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir. Kapital investisiyaları üzrə dəyərsizləşmə zərərləri mənfəət və ya zərər vasitəsilə bərpa edilmir, onların dəyərsizləşmədən sonra ədalətli dəyərinin artması digər ümumi gəlirin tərkibində əks etdirilir.

Borc alətləri satış üçün mövcud olan alətlər kimi təsnif ediləndə dəyərsizləşmə amortizasiya hesablanmış dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləri ilə eyni prinsiplərlə qiymətləndirilir. Gələcək faiz gəliri azaldılmış balans dəyərinə əsaslanır və dəyərsizləşmə zərərinin ölçülməsi məqsədilə gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin diskont edilməsi üçün istifadə edilən faiz dərəcəsi ilə hesablanır. Faiz gəliri mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir. Əgər növbəti ildə borc alətinin ədalətli dəyəri artırsa və bu artma obyektiv olaraq dəyərsizləşmə zərərləri mənfəət və ya zərərdə əks etdirildikdən sonra baş vermiş hadisə ilə bağlıdırsa, dəyərsizləşmə zərəri mənfəət və ya zərərdə bərpa edilir.

Restrukturizasiya edilmiş kreditlər

Mümkün olduqda Bank girova yiyələnmək əvəzinə kredit şərtlərini dəyişdirməyə çalışır. Buna müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniş müddətlərinin uzadılması və yeni kredit şərtlərinin razılaşdırılması daxildir. Bu restrukturizasiyanın uçot qaydası aşağıda təqdim olunur:

- ▶ Kreditin valyutası dəyişmişdirsə, köhnə kredit uçotdan çıxarılır və yeni kredit tanınır;
- ▶ Kreditin restrukturizasiyası borcunun maliyyə çətinlikləri ilə bağlı deyilsə, Bank aşağıda təsvir olunan maliyyə öhdəlikləri üçün tətbiq edilən eyni yanaşmadan istifadə edir;
- ▶ Kreditin restrukturizasiya borcunun maliyyə çətinlikləri ilə bağlıdırsa və kredit restrukturizasiyadan sonra dəyərsizləşirsə, Bank ilkin effektiv faiz dərəcəsi ilə istifadə etməklə diskont edilmiş yeni pul vəsaitlərinin hərəkətinin cari dəyəri ilə dövr üzrə ehtiyat xərclərində restrukturizasiyadan əvvəlki balans dəyəri arasında fərqi tanıyır. Restrukturizasiyadan sonra kredit dəyərsizləşməsə, Bank effektiv faiz dərəcəsinə yenidən hesablayır.

Yeni şərtlər müəyyən ediləndə kreditin vaxtı keçmiş hesab olunmur. Bütün şərtlərin yerinə yetirilməsindən və gələcək ödənişlərin mümkünliyindən əmin olmaq məqsədilə Bankın rəhbərliyi restrukturizasiya edilmiş kreditləri daim nəzərdən keçirir. Belə kreditlər fərdi və ya məcmu qaydada dəyərsizləşməyə məruz qalmaqda davam edir və onların ödənilən dəyəri kredit üzrə ilkin və ya cari effektiv faiz dərəcəsinə istifadə etməklə hesablanır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivləri (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan çıxarılır:

- ▶ aktivdən pul vəsaitlərini əldə etmək hüquqlarının vaxtı başa çatmışdır;
- ▶ Bank özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu saxlayaraq, üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və
- ▶ Bank: (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş; (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürməmiş və ya özündə saxlamamış, lakin onlar üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Bank aktivdən pul vəsaitləri hərəkətini almaq hüququnu köçürmüş və aktiv üzrə risk və səmərələrin əksəriyyətini nə köçürməmiş, nə onları özündə saxlamamış, nə də aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürməmişdirsə, aktiv, Bankın həmin aktivdə davam edən iştirakı müqabilində əks etdirilir. Köçürülmüş aktiv üzrə zəmanət formasında aktivdə iştirakın davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri ilə Bankdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən az olanı ilə ölçülür.

Aktivdə iştirak, köçürülmüş aktiv üzrə yazılı və/və ya satın alınmış opsiya (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiya və ya analoji alət) formasında davam edirsə, Bankın davam edən iştirakının həddi köçürülən aktivin Bank tərəfindən geri alınacaq dəyərində bərabərdir. Lakin ədalətli dəyərle qiymətləndirilən aktiv üzrə yazılı "put" opsiyanı (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiya və ya analoji alət) istisna təşkil edir və bu halda Bankın davam edən iştirakının həddi, köçürülən aktivin ədalətli dəyəri və opsiyanın icra qiymətindən az olanı ilə məhdudlaşır.

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəliyi müvafiq öhdəlik icra edildikdə, ləğv edildikdə və ya vaxtı başa çatdıqda uçotdan çıxarılır.

Mövcud olan bir maliyyə öhdəliyi eyni kreditör qarşısında tam fərqli şərtlərlə digəri ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtlərinə əhəmiyyətli düzəlişlər edildikdə, belə əvəz etmə və ya düzəliş ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılmasını və yeni öhdəliyin tanınmasını tələb edir və müvafiq balans dəyərlərindəki fərqlər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Maliyyə zəmanətləri

Normal biznes fəaliyyətində Bank akkreditivlər və zəmanətlərdən ibarət olan maliyyə zəmanətləri verir. Maliyyə zəmanətləri maliyyə hesabatlarında ilk öncə ədalətli dəyərle "Digər öhdəliklər" maddəsində alınmış komissiya haqqı məbləğində əks etdirilir. İlk əks etdirmədən sonra Bankın hər bir zəmanət üzrə öhdəliyi aşağıdakı məbləğlərdən yuxarı olanı ilə ölçülür: amortizasiya hesablanmış komissiya haqqı və zəmanətdən irəli gələn maliyyə öhdəliyinin ödənilməsi üçün tələb olunan məsrəflərin ən yaxşı qiyməti.

Maliyyə zəmanətləri ilə bağlı öhdəliyin artması mənfəət və ya zərərdə nəzərə alınır. Alınmış komissiya haqqı mənfəət və ya zərərdə zəmanətin müddəti üzrə bərabər hissələrə bölünməklə əks etdirilir.

Vergilər

Cari mənfəət vergisi xərci Azərbaycan Respublikasının qanunları əsasında hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri öhdəlik metodundan istifadə etməklə müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı qüvvəyə gələn və ya aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gəlməyəndə və əməliyyat zamanı nə uçot mənfəətinə, nə də vergiyə cəlb edilən mənfəətə və ya zərərə təsir göstərmədiyi hallarda, təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivlərinin və öhdəliklərinin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün balans dəyərləri arasında bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız bu dərəcədə müəyyən edilir ki, çıxılan müvəqqəti fərqlərin istifadə edilə bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin mövcud olması ehtimalı olsun. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri, hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əsas etibarlı qüvvədə olan vergi dərəcələri və vergi qanunları əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Cari və təxirə salınmış vergi mənfəət və ya zərərdə tanınır, lakin cari və təxirə salınmış vergi digər ümumi gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınan maddələrə aiddirsə, cari və təxirə salınmış vergi də, müvafiq olaraq, digər ümumi gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınır.

Bundan əlavə, Azərbaycanda tutulan ƏDV, əmlak vergisi, mənbədən tutulan vergi və s. kimi müxtəlif əməliyyat vergiləri, Bankın əməliyyatlarının nəticəsi olaraq, Banka da tətbiq edilir. Bu vergilər ümumi və inzibati xərclərin tərkibinə daxil edilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)**Əmlak və avadanlıqlar**

Əmlak və avadanlıqlar, gündəlik xidmət xərcləri istisna olmaqla, yığılmış köhnəlməni və hər hansı tanınmış dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla maya dəyəri ilə tanınır. Tanıma meyarına uyğun gələndə, avadanlıqların bir hissəsinin əvəz etdirilməsi xərcləri yaranan zaman həmin dəyərə daxil edilir.

Əmlak və avadanlıqların balans dəyəri dəyərsizləşmə baxımından balans dəyərinin qaytarılmayacağını göstərən hadisələr baş verəndə və ya şəraitlər dəyişəndə yenidən qiymətləndirilir.

Aktiv istifadə edilmək üçün hazır olduğu andan bu aktiv üzrə köhnəlmə hesablanmağa başlayır. Köhnəlmə aktivlərin balans dəyərlərini aşağıda göstərilən ehtimal edilən istifadə müddətləri üzrə bərabər hissələrə bölməklə hesablanır:

	<i>il</i>
Mebel və ofis avadanlığı	5-10
Kompüter avadanlığı	5
Nəqliyyat vasitələri	5
Digər əsas vəsaitlər	5-8
İcarəyə götürülmüş əmlak	14

Aktivlərin qalıq dəyərləri, istifadə müddətləri və metodlar yenidən baxılaraq, hər maliyyə ilinin sonunda lazım olduqca yeniləşdirilir.

Təmir və rekonstruksiya xərcləri çəkildikcə xərclərə aid edilir və kapitallaşdırılmalı olduğu hallar istisna olmaqla, ümumi və inzibati xərclərin tərkibinə daxil edilir.

Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər kompüter proqramlarından və lisenziyalardan ibarətdir.

Ayrılıqda alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq ilkin dəyəri ilə tanınır. Müəssisələrin birləşməsi zamanı əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlərin dəyəri alış tarixində ədalətli dəyərə bərabərdir. İlkin tanımadan sonra qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiyanı və yığılmış dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla ilkin dəyəri ilə əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-məhdud müddətlər kimi müəyyən edilmişdir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə istifadə müddəti on ilə qədər amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərsizləşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır. Qeyri-müəyyən müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya dövrləri və metodları ən azından hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır.

Ehtiyatlar

Bank keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ehtimal edilə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır.

Pensiya təminatı və işçilərə digər ödənişlər üzrə öhdəliklər

Bank işə götürənin cari ödəmələrinin işçilərə ümumi əmək haqqı ödənişlərinin müəyyən faizi kimi hesablanmasını nəzərdə tutan Azərbaycan Respublikasının dövlət pensiya təminatı sistemindən əlavə hər hansı fərdi pensiya təminatı sistemində malik deyildir. Bu xərclər müvafiq əmək haqqının aid olduğu hesabat dövründə əks etdirilir. Bundan əlavə, Bank əmək fəaliyyəti başa çatdıqdan sonra işçilərə ödənişləri aparmır.

Səhm kapitalı*Səhm kapitalı*

Adi səhmlər səhm kapitalı kimi təsnif edilir. Şirkətlərin birləşməsi istisna olmaqla, yeni səhmlərin buraxılması ilə birbaşa bağlı olaraq üçüncü tərəflərə ödənişlərə çəkilən xərclər kapitalın tərkibində həmin emissiya nəticəsində əldə edilmiş məbləğin azalması kimi əks etdirilir. Əldə edilmiş vəsaitlərin ədalətli dəyərinin buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləği əlavə ödənilmiş kapital kimi əks etdirilir.

Dividendlər

Dividendlər, yalnız hesabat tarixindən gec olmayaraq elan edildiyi halda, öhdəlik kimi əks etdirilir və hesabat tarixinə kapitalın məbləğindən çıxılır. Dividendlər haqqında məlumat hesabat tarixindən əvvəl və eləcə də hesabat tarixindən sonra, lakin maliyyə hesabatları təsdiq edildikdən əvvəl təklif və ya elan edildikdə açıqlanır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)**Şərti öhdəliklər və aktivlər**

Şərti öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onların ödənilməsi üçün ehtiyatların xərclənməsi ehtimalı az olanda, maliyyə hesabatlarında açıqlanır. Şərti aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onlarla bağlı iqtisadi faydaların daxil olması ehtimal ediləndə maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

Gəlir və xərclərin tanınması

Gəlirlər, ödənişin nə zaman edildiyindən asılı olmayaraq, Bank iqtisadi səmərənin əldə edilməsini gözləyəndə və etibarlı şəkildə ölçə biləndə tanınır. Gəlirlərin tanınması üçün aşağıdakı xüsusi tanıma meyarları da qarşılanmalıdır.

Faiz və analoji gəlir və xərclər

Ticarət aktivləri və ya satış üçün mövcud olan aktivlər kimi təsnif edilmiş faiz hesablanan qiymətli kağızlar və amortizasiya olunmuş dəyəri ilə qiymətləndirilən bütün maliyyə alətləri üzrə faiz gəlirləri və ya xərcləri effektiv faiz dərəcəsi ilə tanınır. Həmin dərəcə qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri ödənişlərini və ya daxilolmalarını maliyyə alətinin ehtimal edilən istifadə müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə aktivinin və ya öhdəliyinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırır. Hesablama zamanı maliyyə aləti üzrə bütün müqavilə şərtləri (misal üçün əvvəlcədən ödəmə imkanı), eləcə də alətlə bilavasitə bağlı olan və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün haqlar və əlavə xərclər nəzərə alınır, lakin gələcək kredit zərərləri nəzərə alınmır. Bank maliyyə aktivləri və ya öhdəlikləri üzrə ödəniş və daxilolmalara dair qiymətləndirmələrinə yenidən baxdıqda, həmin aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə düzəlişlər edir. Düzəliş edilmiş balans dəyəri ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında hesablanır və balans dəyərində dəyişiklik faiz gəliri və ya xərci kimi tanınır. Maliyyə aktivinin və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun qeydə alınmış dəyəri dəyersizləşmə zərərinə görə azalarsa, faiz gəliri, yeni balans dəyərinə ilkin effektiv faiz dərəcəsinə tətbiq etməklə əks etdirilir.

Haqq və komissiya gəliri

Bank haqq və komissiya gəlirini müştərilərə göstərdiyi müxtəlif xidmətlərdən əldə edir. Bu haqlara aşağıdakı xidmətlərin göstərilməsindən komissiya gəliri daxildir: nağd pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar, hesablaşma əməliyyatları, plastik kartlarla aparılan əməliyyatlar üzrə xidmətin göstərilməsi, zəmanətlərin və akkreditivlərin verilməsi və s. Haqq və komissiya xərcləri plastik kartlar, nağd pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar, hesablaşma əməliyyatları, qiymətli kağızlarla əməliyyatlara və s. aid olan xərclərdən ibarətdir.

Xarici valyutanın yenidən qiymətləndirilməsi

Maliyyə hesabatları Bankın funksional və təqdimat valyutası olan AZN ilə təqdim edilir. Xarici valyutalarla aparılan əməliyyatlar ilk öncə əməliyyat tarixində qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə funksional valyutaya çevrilir. Xarici valyuta ilə olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat tarixinə məzənnədən istifadə etməklə funksional valyutaya çevrilir. Xarici valyutalarla olan əməliyyatların çevrilməsindən yaranan bütün fərqlər mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda "Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə xalis gəlir/(zərərlər)" maddəsi üzrə tanınır. Xarici valyuta ilə olan və ilkin dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr əməliyyat tarixinə mövcud olan məzənnəyə görə çevrilir. Xarici valyuta ilə olan və ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnəyə görə çevrilir.

Xarici valyuta ilə əməliyyatın müqavilə məzənnəsi ilə ARMB-nin həmin əməliyyat tarixinə rəsmi məzənnəsi arasında fərqlər xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə xalis gəlirə/(zərərlərə) daxil edilir.

Bank hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında 31 dekabr tarixinə olan aşağıdakı rəsmi məzənnələrdən istifadə etmişdir:

	2017	2016
1 ABŞ dolları	AZN 1.7001	AZN 1.7707
1 Avro	AZN 2.0307	AZN 1.8644

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərtlər

Bankın maliyyə hesabatlarının buraxılması tarixinə qədər buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar və şərtlər aşağıda açıqlanır:

9 sayılı MHBS "Maliyyə alətləri"

2014-cü ilin iyul ayında MUBSK 9 sayılı "Maliyyə alətləri" adlı MHBS-ni buraxmışdır. Bu versiya 39 sayılı "Maliyyə alətləri: Tanıma və Ölçmə" adlı MUBS-u əvəz edir. 9 sayılı MHBS təsnifləşdirmə və ölçmə, dəyərsizləşmə və hecinq uçotunu özündə ehtiva edir. 9 sayılı MHBS 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvədədir. Hecinq uçotu istisna olmaqla, retrospektiv tətbiq tələb edilir, lakin müqayisəli məlumatın təqdim edilməsi məcburi deyil.

Bank 1 yanvar 2018-ci il tarixində ümumi keçid effektini açılış bölüşdürülməmiş mənfəətdə tanımaqla yeni standartı qəbul etməyi planlaşdırır və müqayisəli məlumatı yenidən hesablamayacaq. Bank 9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsirinin rəqəmlə ifadəsini müəyyən etməkdədir, lakin bu təsirin heç bir məntiqəuyğun təxmini hələ ki, təqdim edilməmişdir.

(a) Təsnifləşdirmə və ölçmə

9 sayılı MHBS-yə əsasən "yalnız əsas məbləğin və faizin ödənilməsi" (YƏMFÖ) meyarına uyğun gəlməyən bütün borc maliyyə aktivləri ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan aktivlər (ƏDDMZ) kimi təsnifləşdirilir. Bu meyarla uyğun olaraq, "əsas kreditləşmə sazişi" nə uyğun olmayan borc alətləri, məsələn, əlaqədar konvertasiya opsiyonları və ya "reqress hüququ olmayan" kreditlər kimi alətlər ƏDDMZ ilə ölçülür. YƏMFÖ meyarına cavab verən borc maliyyə aktivləri üçün, ilkin tanınmada təsnifat bu alətlərin idarə olunduğu biznes modelinə əsasən müəyyən edilir:

- ▶ "yığılmaq üçün saxlanılan" əsasda idarə olunan alətlər amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülür;
- ▶ "yığılmaq və satış üçün saxlanılan" əsasda idarə olunan alətlər digər ümumi gəlirdə ədalətli dəyerdə ölçülür (DÜGƏD);
- ▶ ticarət maliyyə aktivləri daxil olmaqla digər əsaslarla idarə olunan alətlər mənfəət və zərərdə ədalətli dəyərlə ölçülür.

Alətin DÜGƏD kimi təsnifləşdirilməsi yekun olaraq təyin edildiyi hallar istisna olmaqla, kapital maliyyə aktivləri ilkin tanınmada ƏDDMZ ilə ölçülən alət kimi təsnifləşdirilməlidir. DÜGƏD kimi təsnif edilən kapital investisiyaları üçün dividend gəliri istisna olmaqla, bütün realizasiya edilmiş və realizasiya edilməmiş gəlir və zərərlər, sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre təsnifləşdirilməyərək, digər ümumi gəlirdə tanınır.

Maliyyə öhdəliklərinin təsnifatı və ölçülməsi hazırkı 39 sayılı MUBS-un tələbləri ilə müqayisədə əsas etibarlı ilə dəyişməz olaraq qalır. Törəmə alətlər ƏDDMZ ilə ölçülməkdə davam edəcəkdir.

Hazırda ədalətli dəyerdə saxlanılan bütün maliyyə aktivlərini Bank ədalətli dəyərlə ölçməyə davam etməyi ehtimal edir. Hal-hazırda satış üçün mövcud olan alətlər kimi saxlanılan və gəlir və zərərləri digər ümumi gəlirdə qeydə alınmış kvotasiya edilmiş kapital paylarının əksəriyyəti, əksinə, mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə ölçüləcək, bu da uçota alınmış mənfəət və ya zərərlərin dəyişkənliyini artıracaq. Bu qiymətli kağızlarla əlaqədar yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı bölüşdürülməmiş mənfəətdə yenidən təsnifləşdiriləcəkdir. Bank birjada qeydiyyatda alınmamış şirkətlərdə müəyyən səhmləri DÜGƏD kimi təyin etməyi ehtimal edir.

Ticarət borcları və pay qiymətli kağızları ƏDDMZ kimi təsnifləşdirilməyə davam edəcəkdir. Hal-hazırda satış üçün mövcud olan alətlər kimi təsnifləşdirilmiş borc qiymətli kağızlarının 9 sayılı MHBS-yə əsasən DÜGƏD ilə ölçülməsi gözlənilir, çünki Bank bu aktivləri yalnız müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətini toplamaq üçün saxlamağı deyil, eyni zamanda nisbətən tez-tez əhəmiyyətli məbləğdə satmağı da ehtimal edir. Kreditlərin böyük əksəriyyəti YƏMFÖ meyarına uyğun gələcəyi gözlənilir və amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülməyə davam edəcək, lakin bəzi kreditlər MZƏD kimi təsnifləşdiriləcəkdir.

(b) Dəyərsizləşmə

9 sayılı MHBS Bankdan bütün amortizasiya hesablanmış dəyər və ya DÜGƏD ilə tanınan borc maliyyə aktivləri, eyni qayda da kredit təəhhüdləri və maliyyə zamanətləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri (GKZ) üçün ehtiyat yaratmağı tələb edir. Ehtiyat növbəti on iki ay ərzində defolt ehtimalı ilə bağlı GKZ-yə əsaslanır, lakin kredit riski əmələ gəldiyi andan etibarən əhəmiyyətli artdığı təqdirdə ehtiyat aktivin istifadə müddəti üzrə GKZ-yə əsaslanır. Maliyyə aktivini "satın alınmış və ya əmələ gəlmiş dəyərsizləşmiş kredit" (SƏDK) tərifinə uyğundursa, ehtiyat istifadə müddəti üzrə GKZ-dəki dəyişikliyə əsaslanır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərtlər (davamı)

Bank hər bir hesabat dövrünün sonunda maliyyə aləti üzrə kredit riskinin ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli artıb-artmadığının qiymətləndirilməsi siyasətini təsis etmişdir. Bank kreditlərini Mərhələ 1, Mərhələ 2, Mərhələ 3 və SƏDK üzrə qruplaşdırır. EFD-ə yaxınlaşmaqla diskont edilmiş, gözlənilən pul vəsaitlərinin çatışmazlığını ölçmək üçün Bank GKZ-yi mümkünlük baxımından ölçülmüş üç ssenari əsasında hesablayır. Özünün GKZ modellərində Bank geniş miqyaslı proqnoz məlumatlarına, məsələn kredit riski komponentlərinin (PD, LGD və EAD) qiymətləndirmələrinə inteqrasiya olunmuş iqtisadi göstəricilərə əsaslanır. Dəyersizləşmə zərərləri və azad etmələr maliyyə aktivinin ümumi balans dəyərində düzəliş kimi uçota alınan modifikasiya zərərlərindən ayrı olaraq uçota alınır və açıqlanır.

Bank hesab edir ki, ilkin tanınmadan sonra kredit reytingi əhəmiyyətli dərəcədə pisləşdikdə kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır. Əhəmiyyətli pisləşmə səviyyəsi seqmentdən seqmentə fərqlənir və 2-ci və 3-cü pillə arasında və ya müəyyən edilmiş limit daxilində dəyişir. Bank həmçinin aktiv üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli artmasına təkan vermək üçün ikinci dərəcəli keyfiyyət metodunu tətbiq edir, məsələn müştərinin / obyektin müşahidə siyahısına daxil edilməsi və ya hesabın saxlanması. Kredit reytinginin dəyişməsindən asılı olmayaraq müqavilə ödənişləri 30 gündən artıqdırsa, kredit riski ilkin tanıma anından etibarən əhəmiyyətli artmış hesab olunur.

Borcalan seqmentdən asılı olaraq müqavilə ödənişlərini 90 gün gecikdirsə, Bank maliyyə alətinin defolt olduğunu və buna görə də GKZ hesablamaları üçün Mərhələ 3-ün (dəyersizləşmiş kredit) əmələ gəldiyini hesab edir. Bank kassa və banklararası qalıqlarını defolt hesab edir və gün ərzində tələb olunan ödənişlər fərdi müqavilələrdə göstəriləndi kimi müəssisənin bağlanması ilə ödənilməyəndə dərhal tədbirlər görür. Müştərinin defolt vəziyyətində olub-olmamasını keyfiyyət baxımından qiymətləndirilməsi çərçivəsində Bank ödənişin ehtimal edilmədiyini göstərə bilən bir sıra halları da nəzərdən keçirir.

Bank GKZ-ni SƏDK aktivləri, kreditin dəyersizləşməsi amilləri olan əhəmiyyətli aktivlər və kredit riskinin əhəmiyyətli artması amilləri olan müəyyən aktivlər üçün fərdi əsasla hesablayır. Bank bütün digər siniflərdən olan aktivləri homogen borcalanlar qruplarına bölərək GKZ-ni məcmu şəkildə hesablayır.

15 sayılı MHBS "Müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlər"

2014-cü ilin may ayında buraxılmış və 2016-cı ilin aprel ayında düzəlişlər edilmiş 15 sayılı MHBS, MHBS-nin gəlirlərin tanınması üzrə bütün cari tələblərini əvəz edir. Standart 1 yanvar 2018-ci il tarixində və bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə retrospektiv qaydada tam və ya düzəlişlər edilmiş şəkildə tətbiq edilməlidir. Bank yeni standartı düzəlişlər edilmiş retrospektiv metod işlədərək, 1 yanvar 2018-ci il tarixində ilkin bölüşdürülməmiş mənfəətə məcmu keçidin təsirini tanımaqla qəbul etməyi planlaşdırır.

15 sayılı MHBS müştərilərlə müqavilələrdən irəli gələn gəlirləri uçota almaq üçün 5 mərhələli model tətbiq edir. 15 sayılı MHBS-yə görə gəlirlər müəssisənin müştəriyə göndərdiyi mallar və ya xidmətlər əvəzində alınması gözlənilən vəsaiti əks etdirən məbləğdə tanınır. Lakin maliyyə alətlərinin və lizinqlərin tərkib hissəsi olan faiz və komissiya gəliri 15 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsindən kənara çıxır və tətbiq edilən digər standartlarla tənzimlənəcək (9 sayılı MHBS və 16 sayılı MHBS "Lizinqlər"). Nəticədə Bankın gəlirinin əksəriyyəti bu standartın qəbulunun təsirinə məruz qalmayacaq. Bank hazırda 15 sayılı MHBS-nin ilkin tətbiqindən əhəmiyyətli təsir gözləmir.

16 sayılı MHBS "İcarələr"

16 sayılı MHBS 2016-cı ilin yanvar ayında buraxılmış və 17 sayılı MUBS "İcarələr", BMHŞK 4 "Müqavilədə İcarə Əlamətlərinin Mövcudluğunun Müəyyən Edilməsi" Şərhi, Standartların Şərhi Komitəsinin ("SŞK") 15 sayılı "Əməliyyat icarələri-həvəsləndirmələr" Standartı və SŞK "İcarənin hüquqi forması da daxil olmaqla əməliyyatın mahiyyətinin qiymətləndirilməsi" 27 sayılı Standartını əvəz edir. 16 sayılı MHBS icarələrin tanınması, ölçülməsi, təqdim edilməsi və açıqlanması prinsiplərini müəyyən edir və icarəyə götürənlərdən bütün icarələri 17 sayılı MUBS əsasında maliyyə icarələrinin uçotu ilə eyni qaydada yeganə balans hesabatı modeli əsasında uçota alınmasını tələb edir. Standarta icarəyə götürənlər üçün iki tanıma istisnası daxildir – "azdəyərli" aktivlərin icarəsi və qısamüddətli lizinqlər (icarə müddəti 12 aydan çox olmayan icarələr). İcarə başladığı tarixdə icarəyə götürən icarə ödənişlərinin aparılması öhdəliyini (yeni icarə öhdəliyini) və icarə müddəti ərzində müvafiq aktiv istifadə etmək hüququndan ibarət olan aktiv (yeni istifadə hüququ aktivini) tanıyır.

İcarəyə götürənlər icarə öhdəliyi üzrə faiz xərcini və istifadə hüququ aktivini üzrə köhnə xərcini ayrıca tanımalıdırlar. Bundan əlavə icarəyə götürənlər müəyyən hadisələr baş verəndə (məsələn, icarə müddəti dəyişəndə, bu ödənişləri müəyyən etmək üçün istifadə edilən əmsal və dərəcələrdə dəyişikliklər olduğuna görə gələcək icarə ödənişləri dəyişəndə) icarə öhdəliyini yenidən hesablamalıdırlar. İcarəyə götürən ümumiyyətlə icarə öhdəliyinin yenidən hesablanması istifadə hüququ aktivinə düzəliş kimi tanımalıdır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərtlər (davamı)

16 sayılı MHBS əsasında icarəyə verənin uçotu hazırda 17 sayılı MUBS-a uyğun uçot qaydasından əhəmiyyətli fərqlənir. İcarəyə verənlər bütün icarələri 17 sayılı MUBS-da nəzərdə tutulan həmin təsnifata uyğun olaraq təsnif etməyə və iki icarə növünü: əməliyyat və maliyyə icarələrini ayırmağa davam edəcək.

16 sayılı MHBS həmçinin icarəyə götürənlərdən və icarəyə verənlərdən 17 sayılı MUBS-un tələbləri ilə müqayisədə məlumatların daha geniş açıqlanmasını tələb edir.

16 sayılı MHBS 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir. Erkən tətbiq etməyə yalnız müəssisə 15 sayılı MHBS-ni tətbiq etdikdən sonra yol verilir. İcarəyə götürən standartı ya tam retrospektiv, ya da düzəlişlər edilmiş retrospektiv qaydada tətbiq edə bilər. Standartın keçid müddəaları müəyyən azad etmələrə yol verir. 2018-ci ildə Bank 16 sayılı MHBS-nin maliyyə hesabatlarına potensial təsirini qiymətləndirməyə davam edəcək.

2014-2016-cı illərdə (2016-cı ilin dekabr ayında buraxılan) MHBS-yə illik təkmilləşdirmələr

Bu təkmilləşdirmələrə aşağıdakılar daxildir:

22 sayılı MHBŞK şərh "Valyuta əməliyyatları və avans ödənişləri"

Bu Şərh izah edir ki, avans məbləğinə aid olan əlaqəli aktivin, xərcin və ya gəlirin (və ya bunların bir hissəsinin) ilkin tanınmasında istifadə ediləcək spot valyuta məzənnəsinin müəyyənləşdirilməsində əməliyyat tarixi olaraq müəssisə tərəfindən avans ödənişindən irəli gələn qeyri-monetar aktiv və ya qeyri-monetar öhdəlik ilkin olaraq tanındığı tarix hesab edilir. Bu şərh 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə tətbiq edilir. Bankın cari təcrübəsinin Şərhə uyğun olmasını nəzərə alaraq, Bank maliyyə hesabatlarına hər hansı təsirin göstəriləcəyini gözləmir.

23 sayılı MHBŞK şərh "Mənfəət vergisinin uçotu ilə bağlı qeyri-müəyyənlik"

Bu Şərh, mənfəət vergisinin uçotu 12 sayılı MUBS-un tətbiq edilməsinə təsir göstərən qeyri-müəyyənliklərlə bağlı olduğu hallarda verginin uçot qaydasını müəyyən edir, 12 sayılı MUBS-un əhatə dairəsindən kənar olan vergilərə və ya tutumlara tətbiq edilmir və qeyri-müəyyən vergi uçotu ilə bağlı faiz və cərimələrə aid tələbləri özündə əks etdirmir.

Müəssisə, hər bir qeyri-müəyyən vergi rejimini ayrı-ayrılıqda və ya bir və ya daha çox digər qeyri-müəyyən vergi rejimi ilə birlikdə nəzərdən keçirilməli olub-olmadığını müəyyənləşdirməlidir. Qeyri-müəyyənliyin həlli yollarından qabaqcadan daha çox xəbər verən yanaşma tətbiq edilməlidir. Şərh həmçinin, vergi orqanlarının vergi rejimlərinin araşdırılması ilə əlaqədar müəssisələrin fərziyyələrinə, eləcə də onların fakt və şəraitlərdəki dəyişiklikləri necə qiymətləndirməsinə toxunur.

Bu şərh 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə tətbiq edilir, lakin müəyyən keçid azad etmələri mümkündür. Bank bu şərh qüvvəyə mindiyi tarixdən tətbiq edəcək. Bank mürəkkəb vergi mühitində fəaliyyət göstərdiyi üçün Şərhlin tətbiqi maliyyə hesabatlarına və tələb olunan açıqlamalara təsir göstərə bilər. Bundan əlavə, Banka Şərh vaxtında tətbiq etmək üçün zəruri olan məlumatları əldə etmək məqsədilə proses və prosedurları müəyyənləşdirməlidir.

4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və proqnozları

Bankın uçot qaydalarını tətbiq edərkən, rəhbərlik, qiymətləndirmələrdən əlavə, maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş məbləğlərə daha əhəmiyyətli təsir göstərmiş aşağıdakı mühakimələrdən istifadə etmiş və ehtimallar vermişdir:

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmiş maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri fəal bazardan əldə edilə bilməyəndə, onlar riyazi modellərin işlədilməsini daxil edən müxtəlif qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Bu modellər üçün ilkin verilənlər mümkün olanda müşahidə edilə bilən bazardan götürülür, mümkün olmayanda isə ədalətli dəyərlərin müəyyən edilməsi üçün müəyyən dərəcədə mühakimələrin istifadə edilməsi tələb olunur. Əlavə təfəsilatlar Qeyd 22-də təqdim olunur.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və proqnozları (davamı)**Kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat**

Bank müntəzəm qaydada kreditlərinin və debitor borclarının dəyərsizləşmə baxımından təhlilini aparır. Bank borcalan maliyyə çətinlikləri ilə qarşılaşdığı və analoji borcalanlar haqqında kifayət qədər faktiki məlumatlar olmadığı hallarda dəyərsizləşmə zərərlerinin qiymətləndirilməsində təcrübəyə əsaslanan mühakimələrdən istifadə edir. Eynilə, Bank qrupa daxil olan borcalanların öhdəlikləri ödəmək statusunda mənfi dəyişikliklərə və ya qrupun daxilində aktivlər üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi ilə əlaqəli olan dövlət və ya yerli iqtisadi şəraitlərin dəyişməsinə işarə edən müşahidə edilən məlumatlar əsasında gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərində dəyişiklikləri qiymətləndirir. Rəhbərlik kreditlər və debitor borcları qrupu üzrə analoji kredit riski və obyektiv dəyərsizləşmə sübutları olan aktivlərlə bağlı zərərlərin strukturu haqqında tarixi məlumatlar əsasında qiymətləndirmələrdən istifadə edir. Bank cari şəraitləri əks etdirmək məqsədilə kreditlər və ya debitor borcları qrupu üçün müşahidə edilən məlumatlarda düzəliş aparmaq üçün təcrübəyə əsaslanan mühakimələrdən istifadə edir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri

Təxirə salınmış vergi aktivləri bütün istifadə edilməmiş vergi zərərlərinin istifadəsi ilə əlaqədar vergi tutulan mənfəətin mövcudluğu baxımından, bütün istifadə edilməmiş vergi zərərləri üçün əks etdirilir. Təxirə salınmış vergi aktivlərinin əks etdiriləcək məbləğini müəyyən etmək məqsədilə rəhbərlikdən gələcək verginin planlaşdırılması strategiyaları ilə birlikdə gələcək vergi tutulan mənfəətin vaxtı və səviyyəsi əsasında əhəmiyyətli qiymətləndirmələrin verilməsi tələb olunur.

Faktiki nəticələr bu qiymətləndirmələrdən fərqlənirsə və ya gələcək dövrlərdə bu qiymətləndirmələrdə düzəlişlər edilmədirsə, maliyyə vəziyyəti, əməliyyatların nəticələri və pul vəsaitlərinin hərəkətinə mənfi təsir göstərilə bilər. Gələcək istifadənin qiymətləndirilməsi təxirə salınmış vergi aktivlərinin balans dəyərini azaltmaq zərurətini göstərsə, bu azaldılma mənfəət və ya zərərdə əks etdirilməlidir.

5. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2017	2016
Kassada olan pul vəsaitləri	31,834	26,108
ARMB-də cari hesablar	47,693	56,744
Digər banklarda cari hesablar	9,230	101,474
ARMB-də müddəti 90 günə qədər olan müddətli depozitlər	75,784	-
Kredit təşkilatlarında müddəti 90 günə qədər olan müddətli depozitlər	1,700	-
Yolda olan pul vəsaitləri	4,065	-
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	170,306	184,326

Digər banklarda cari hesablara rezident və qeyri-rezident banklarda, müvafiq olaraq, 217 min AZN (2016-cı il: 8,552 min AZN) və 9,013 min AZN (2016-cı il: 92,922 min AZN) məbləğində müxtəlif hesabların qalıqları daxildir.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə kredit təşkilatlarında müddəti 90 günə qədər olan müddətli depozitlərə bir qeyri-rezident kredit təşkilatında yerləşdirilən faiz qazandıran qısamüddətli depozit daxildir.

6. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2017	2016
Müddəti 90 gündən çox olan müddətli depozitlər	18,780	9,564
Kredit təşkilatlarında blok edilmiş hesablar	5,788	354
ARMB-də məcburi ehtiyat	1,493	5,580
Kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	-	105,710
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	26,061	121,208

31 dekabr 2017-ci il tarixinə banklararası müddətli depozitlərə iki qeyri-rezident kredit təşkilatında (2016-cı il: bir rezident kredit təşkilatı) yerləşdirilmiş 18,780 min AZN (2016-cı il: 9,564 min AZN) məbləğində vəsait daxildir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

6. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər (davamı)

31 dekabr 2017-ci il tarixinə kredit təşkilatlarında blok edilmiş hesablar səkkiz müştəriyə (2016-cı il: bir müştəri) verilmiş akkreditiv üzrə iki (2016-cı il: bir) qeyri-rezident kredit təşkilatı tərəfindən blok edilmiş vəsaitləri ifadə edir.

Kredit təşkilatları ARMB-də müştərilərdən AZN və xarici valyuta ilə cəlb etdikləri vəsaitlərin əvvəlki ay üzrə orta səviyyəsinin ARMB-də, müvafiq olaraq, illik 0.5% (2016-cı il: 0.5%) və 1% (2016-cı il: 1%) dərəcəsində faiz qazandırmayan pul depozitini (məcburi ehtiyat) saxlamalıdır. Bankın bu depoziti geri almaq imkanı qanunvericiliklə məhdudlaşdırılır.

2016-cı ilin iyul ayında Bank həmin dövrdə ciddi likvidlik problemi olan "Bank Standard" QSC-yə 100,000 min AZN məbləğində kredit vermişdir. Kredit dövlət proqramı əsasında, ARMB tərəfindən təqdim edilən maliyyələşmə hesabına verilmişdir. 2016-cı ilin sentyabr ayında Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası ("MBNP") "Bank Standard" QSC-ni müflis elan etmiş və lisenziyasını ləğv etmişdir. 31 dekabr 2016-cı il tarixinə Standard Bank-a verilmiş kredit 103,319 min AZN təşkil etmişdir. 16 fevral 2017-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 10 fevral 2017-ci il tarixli Sərəncamına əsasən "Bank Standard" QSC-yə verilmiş kreditlər və Bankın ARMB qarşısındakı öhdəlikləri tam olaraq "Aqrarkredit" QSC-yə ötürülmüşdür.

7. Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları

Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları aşağıdakılardan ibarətdir:

	2017	2016
Korporativ istiqrazlar	4,008	4,248
Korporativ səhmlər	45	180
Cəmi satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	4,053	4,428

Bank 31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları üzrə 135 min AZN (2016-cı il: 103 min AZN) məbləğində dəyersizləşmə zərərini tanımışdır.

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər

Müştərilərə verilmiş kreditlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2017	2016
Dövlətlə bağlı müəssisələr	43,051	64,843
Korporativ kreditlər	33,129	47,229
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri	26,606	11,601
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak	24,231	33,728
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar	10,178	14,023
Ümumi müştərilərə verilmiş kreditlər	137,195	171,424
Çıxılsın – dəyersizləşmə üçün ehtiyat	(20,465)	(27,623)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	116,730	143,801

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)**Müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat**

Müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatın siniflər üzrə təhlili aşağıdakı kimidir:

	<i>Dövlətlə bağlı müəssisələr</i>	<i>Korporativ kreditlər</i>	<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak</i>	<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar</i>	<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2017-ci il	(1,149)	(13,042)	(7,161)	(6,121)	(150)	(27,623)
İl üzrə ehtiyatın qaytarılması/(xərc)	489	(5,160)	2,815	2,087	(296)	(65)
Bərpa	–	–	(227)	–	–	(227)
Silinmiş məbləğlər	–	4,249	2,896	305	–	7,450
31 dekabr 2017-ci il	(660)	(13,953)	(1,677)	(3,729)	(446)	(20,465)
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş	–	(8,802)	–	(2,097)	–	(10,899)
Ümumi şəkildə dəyərsizləşmiş	(660)	(5,151)	(1,677)	(1,632)	(446)	(9,566)
	(660)	(13,953)	(1,677)	(3,729)	(446)	(20,465)
Fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş dəyərsizləşmə ehtiyatı çıxılmamışdan əvvəl fərdi şəkildə dəyərsizləşməsi müəyyən edilmiş kreditlərin ümumi məbləği	–	13,474	–	2,969	–	16,443

	<i>Dövlətlə bağlı müəssisələr</i>	<i>Korporativ kreditlər</i>	<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak</i>	<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar</i>	<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2016-cı il	(986)	(9,033)	(5,318)	(3,004)	(45)	(18,386)
İl üzrə xərc	(163)	(4,707)	(1,843)	(3,117)	(105)	(9,935)
Silinmiş məbləğlər	–	698	–	–	–	698
31 dekabr 2016-cı il	(1,149)	(13,042)	(7,161)	(6,121)	(150)	(27,623)
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş	–	(7,907)	–	(4,064)	–	(11,971)
Ümumi şəkildə dəyərsizləşmiş	(1,149)	(5,135)	(7,161)	(2,057)	(150)	(15,652)
	(1,149)	(13,042)	(7,161)	(6,121)	(150)	(27,623)
Fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş dəyərsizləşmə ehtiyatı çıxılmamışdan əvvəl fərdi şəkildə dəyərsizləşməsi müəyyən edilmiş kreditlərin ümumi məbləği	–	10,892	–	5,647	–	16,539

Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə 843 min AZN (2016-cı il: 863 min AZN) məbləğində fərdi şəkildə dəyərsizləşmə ehtiyatı tanınmış kreditlər üzrə yığılmış faiz gəliri hesablanmışdır.

ARMB-nin tələblərinə uyğun olaraq kreditlər yalnız Müşahidə Şurasının razılığı və müəyyən hallarda müvafiq məhkəmə qərarı ilə silinə bilər.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)**Girov və kreditin keyfiyyətini artıran digər amillər**

Tələb olunan girovun məbləği və növü biznes tərəfdaşının kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Girov növlərinin münasibliyi və qiymətləndirmə parametrlərinə dair qaydalar tətbiq edilmişdir.

Alınmış girovların əsas növləri pul vəsaitləri, daşınmaz əmlak, nəqliyyat vasitələri üzrə girovlar və üçüncü tərəflərin zəmanətləridir.

Rəhbərlik girovun bazar dəyərində nəzarət edir, müvafiq razılaşmaya uyğun olaraq əlavə girov tələb edir və kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatın münasibliyini nəzərdən keçirdiyi zaman əldə etdiyi girovun bazar dəyərində nəzarət edir.

Müştərilərə verilmiş kreditlərin konsentrasiyası

Kreditlər əsas etibarilə aşağıdakı sahələr üzrə verilmişdir:

	2017	2016
Fiziki şəxslər	50,837	45,329
Nəqliyyat	39,022	58,130
İstehsal	20,553	24,307
Ticarət müəssisələri	14,552	22,051
Kənd təsərrüfatı və qida məhsullarının emalı	5,525	9,898
Tikinti	1,122	4,344
Digər	5,584	7,365
Müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	137,195	171,424

36,350 min AZN (2016-cı il: 48,271 min AZN) məbləğində nəqliyyat sektorunda fəaliyyət göstərən müəssisəyə verilmiş korporativ kredit Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyindən alınmış vəsaitlərdən verilmişdir.

31 dekabr 2017-ci il tarixində Bankda on (2016-cı il: on) ən iri borcalandan alınacaq 58,018 min AZN və ya ümumi kredit portfelinin 48%-i ilə (2016-cı il: 82,690 min AZN və ya 48%) təmsil olunan kredit konsentrasiyası olmuşdur. Bu kreditlər üçün 5,978 min AZN (2016-cı il: 7,258 min AZN) məbləğində ehtiyat yaradılmışdır.

9. Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlarda hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Mebel və qurğular	Kompüter	Nəqliyyat vasitələri	Digər əsas vəsaitlər	İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri	Cəmi
Maya dəyəri						
31 dekabr 2015-ci il	2,640	1,613	959	241	2,430	7,883
Əlavələr	1,001	1,427	–	30	346	2,804
Silinmələr	(42)	(6)	–	(52)	–	(100)
31 dekabr 2016-cı il	3,599	3,034	959	219	2,776	10,587
Əlavələr	54	157	–	30	25	266
Silinmələr	(22)	–	–	–	–	(22)
31 dekabr 2017-ci il	3,631	3,191	959	249	2,801	10,831
Yığılmış köhnəlmə						
31 dekabr 2015-ci il	(557)	(530)	(207)	(47)	(73)	(1,414)
Köhnəlmə xərci	(587)	(419)	(187)	(65)	(181)	(1,439)
Silinmələr	42	6	–	52	–	100
31 dekabr 2016-cı il	(1,102)	(943)	(394)	(60)	(254)	(2,753)
Köhnəlmə xərci	(688)	(558)	(183)	(44)	(195)	(1,668)
Silinmələr	11	–	–	–	–	11
31 dekabr 2017-ci il	(1,779)	(1,501)	(577)	(104)	(449)	(4,410)
Xalis balans dəyəri						
31 dekabr 2015-ci il	2,083	1,083	752	194	2,357	6,469
31 dekabr 2016-cı il	2,497	2,091	565	159	2,522	7,834
31 dekabr 2017-ci il	1,852	1,690	382	145	2,352	6,421

31 dekabr 2017-ci il tarixinə 795 min AZN (2016-cı il: 392 min AZN) məbləğində əmlak və avadanlıqlar tamamilə köhnəlmə əsasında silinmişdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlərdə hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	<i>Lisensiyalar</i>	<i>Kompüter proqramı</i>	<i>Cəmi</i>
Maya dəyəri			
31 dekabr 2015-ci il	396	1,258	1,654
Əlavələr	657	817	1,474
Silinmələr	(32)	(39)	(71)
31 dekabr 2016-cı il	1,021	2,036	3,057
Əlavələr	71	103	174
31 dekabr 2017-ci il	1,092	2,139	3,231
Yığılmış amortizasiya			
31 dekabr 2015-ci il	(100)	(28)	(128)
Amortizasiya xərci	(171)	(118)	(289)
Silinmə	11	60	71
31 dekabr 2016-cı il	(260)	(86)	(346)
Amortizasiya xərci	(103)	(212)	(315)
31 dekabr 2017-ci il	(363)	(298)	(661)
Xalis balans dəyəri			
31 dekabr 2015-ci il	296	1,230	1,526
31 dekabr 2016-cı il	761	1,950	2,711
31 dekabr 2017-ci il	729	1,841	2,570

11. Vergilər

Korporativ mənfəət vergisi xərci aşağıdakılardan ibarətdir:

	<i>2017</i>	<i>2016</i>
Cari vergi xərci	(501)	(517)
Təxirə salınmış vergi gəliri/(xərci)	103	(1,087)
Mənfəət vergisi xərci	(398)	(1,604)

Effektiv mənfəət vergisi dərəcəsi yerli qanunvericiliyə uyğun mənfəət vergisi dərəcəsindən fərqlənir. Aşağıdakı cədvəldə yerli qanunvericilik əsasında mənfəət vergisi xərci faktiki xərclərlə tutuşdurulur:

	<i>2017</i>	<i>2016</i>
Vergidən əvvəlki mənfəət	1,326	7,991
Yerli qanunvericiliyə uyğun olan mənfəət vergisinin dərəcəsi	20%	20%
Yerli qanunvericiliyə uyğun dərəcə ilə nəzəri mənfəət vergisi xərci	(265)	(1,598)
Ötən ilin vergi xərclərinin aktuallaşdırılması	(163)	(36)
Çıxılmayan xərclərin vergiyə təsiri	30	30
Digər	(398)	(1,604)
Mənfəət vergisi xərci	(398)	(1,604)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

11. Vergilər (davamı)

31 dekabr 2017-ci il tarixinə təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri və onların müvafiq illərdə hərəkətləri aşağıda təqdim olunur:

	Müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi			Müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi			2017
	2015	Mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda	Digər ümumi gəlirdə	2016	Mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda	Digər ümumi gəlirdə	
Vergidən çıxılan müvəqqəti fərqlərin təsiri							
Müştərilərə verilmiş kreditlər	869	(108)	-	761	(134)	-	627
Gələcək dövrlərdə vergi tutulan gəlirlə əvəzləşdirmək üçün mövcud olan zərərlər	1,078	(1,078)	-	-	-	-	-
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	35	15	-	50	27	-	77
Qeyri-maddi aktivlər	5	(5)	-	-	-	-	-
Digər öhdəliklər	204	464	-	668	(302)	-	366
Digər aktivlər	-	-	-	-	5	-	5
Təxirə salınmış vergi aktivləri	2,191	(712)	-	1,479	(404)	-	1,075
Vergi tutulan müvəqqəti fərqlərin təsiri							
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	(125)	(78)	-	(203)	173	-	(30)
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	(41)	(190)	-	(231)	195	-	(36)
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	(353)	138	-	(215)	(63)	-	(278)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	(35)	35	-	-	-	-	-
Qeyri-maddi aktivlər	(18)	(61)	-	(79)	20	-	(59)
Əmlak və avadanlıq	(95)	(169)	-	(264)	72	-	(192)
Digər aktivlər	(48)	(171)	-	(219)	110	-	(109)
Digər öhdəliklər	(121)	121	-	-	-	-	-
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(836)	(375)	-	(1,211)	507	-	(704)
Xalis təxirə salınmış vergi aktivləri	1,355	(1,087)	-	268	103	-	371

12. Digər dəyərsizləşmələr və ehtiyatlar

Digər dəyərsizləşmə ehtiyatlarında hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Digər aktivlər	Zəmanətlər və öhdəliklər (Qeyd 13, 17)	Cəmi
31 dekabr 2015-ci il	-	(502)	(502)
Xərc	-	(1,764)	(1,764)
31 dekabr 2016-cı il	-	(2,266)	(2,266)
(Xərc)/qaytarma	(175)	986	811
Silinmə	175	-	175
31 dekabr 2017-ci il	-	(1,280)	(1,280)

Digər aktivlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat müvafiq aktivlərin balans dəyərindən çıxılır. Zəmanətlər və təəhhüdlər üçün ehtiyatlar digər öhdəliklərdə qeydə alınır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

13. Digər aktivlər və öhdəliklər

Digər aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

Digər maliyyə aktivləri

Pul köçürmələri üzrə hesablaşmalar

Plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə hesablaşmalar

Cəmi digər maliyyə aktivləri**Digər qeyri-maliyyə aktivləri**

Ödənilməmiş borclar müqabilində götürülmüş girovlar

Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin alınması üçün avans ödənişləri

Mənfəət vergisi istisna olmaqla əvvəlcədən ödənilmiş vergilər

Təxirə salınmış xərclər

Cəmi digər qeyri-maliyyə aktivləri**Digər aktivlər**

Digər öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

Digər maliyyə öhdəlikləri

Ödənilməkdə olan vəsaitlər

Ödəniləcək dividendlər

Cəmi digər maliyyə öhdəlikləri**Digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri**

Şərti öhdəliklər üzrə ehtiyat (Qeyd 12)

Hesablanmış xərclər

İşçilərə ödəniləcək məbləğlər

Təxirə salınmış gəlir

Cəmi digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri**Digər öhdəliklər**

	2017	2016
Digər maliyyə aktivləri		
Pul köçürmələri üzrə hesablaşmalar	228	123
Plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə hesablaşmalar	10	37
Cəmi digər maliyyə aktivləri	238	160
Digər qeyri-maliyyə aktivləri		
Ödənilməmiş borclar müqabilində götürülmüş girovlar	1,099	967
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin alınması üçün avans ödənişləri	761	234
Mənfəət vergisi istisna olmaqla əvvəlcədən ödənilmiş vergilər	677	433
Təxirə salınmış xərclər	93	146
Cəmi digər qeyri-maliyyə aktivləri	2,630	1,780
Digər aktivlər	2,868	1,940
Digər öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:		
Digər maliyyə öhdəlikləri		
Ödənilməkdə olan vəsaitlər	1,597	4,120
Ödəniləcək dividendlər	51	51
Cəmi digər maliyyə öhdəlikləri	1,648	4,171
Digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri		
Şərti öhdəliklər üzrə ehtiyat (Qeyd 12)	1,280	2,266
Hesablanmış xərclər	376	373
İşçilərə ödəniləcək məbləğlər	307	305
Təxirə salınmış gəlir	189	622
Cəmi digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri	2,152	3,566
Digər öhdəliklər	3,800	7,737

14. Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər

Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2017	2016
Müddətli depozitlər və kreditlər	36,437	151,609
Azərbaycan Respublikasının İpoteka Fonduna ödəniləcək məbləğlər	24,864	10,599
Cari hesablar	9,567	6,292
Sahibkarlığa Kömək Milli Fondundan alınmış kreditlər	3,537	5,062
Qara Dəniz Ticarət və İnkişaf Bankından alınmış kreditlər	–	1,218
Blok edilmiş hesablar	71	404
Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	74,476	175,184
Zəmanət məktubları üzrə girov saxlanılan vəsaitlər (Qeyd 17)	71	404

31 dekabr 2017-ci il tarixinə Maliyyə Nazirliyi Bankda 36,437 min AZN (2016-cı il: 48,372 min AZN) məbləğində depozit yerləşdirmişdir. Bu depozitin müddəti 2020-ci il ərzində başa çatır və üzərinə aylıq LIBOR üstə gəl illik 1.75% dərəcəsi ilə faiz hesablanır. Bu vəsait bir əlaqəli tərəf olan şirkətə verilmiş krediti yenidən maliyyələşdirmək üçün istifadə edilmişdir. Verilmiş kreditin müddəti 2021-ci ildə başa çatır və üzərinə aylıq LIBOR üstə gəl illik 2% dərəcəsi ilə faiz hesablanır.

23 dekabr 2010-cu ildə Bank Azərbaycan Respublikası İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin proqramı olan Milli Sahibkarlığa Kömək Fondu ilə kiçik və orta müəssisələrin maliyyələşdirilməsi üçün kredit razılaşması imzalamışdır. Bu proqram əsasında vəsaitlər Banka illik 1% (2016-cı il: illik 1%) dərəcəsi ilə verilir və müddəti 2018-2021-ci (2016-cı il: 2017-2020-ci) illərdə başa çatır. Bank bu vəsaitləri müvafiq borcalanlara illik 6% dərəcəsi ilə kreditlər vermək üçün istifadə edir.

20 dekabr 2006-cı ildə Bank ARMB-nin proqramı olan Azərbaycan İpoteka Fondu ilə fiziki şəxslərə uzunmüddətli ipoteka kreditlərinin verilməsi haqqında kredit razılaşmasını imzalamışdır. Bu proqram əsasında vəsaitlər Banka illik 1%-4% (2016-cı il: illik 1%-4%) dərəcəsi ilə verilir və müddəti 2019-2047 (2015-ci: 2019-2046-ci) illərdə başa çatır. Bank bu vəsaitləri illik 8.0%-dən çox olmayan faiz dərəcəsi ilə müvafiq borcalanlara təkrar kreditlər vermək üçün istifadə edir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

15. Müştərilər qarşısında öhdəliklər

Müştərilər qarşısında öhdəliklərə aşağıdakılar daxildir:

	2017	2016
Cari hesablar	127,705	138,877
Müddətli depozitlər	72,879	93,462
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	200,584	232,339
Zəmanət məktubları üzrə girov saxlanılan vəsaitlər (Qeyd 17)	268	615

31 dekabr 2017-ci il tarixində Bankın 10 ən iri müştəri (2016-cı il: 10) qarşısında öhdəliyi 103,251 min AZN və ya müştərilər qarşısında cəmi öhdəliklərin 51%-i (2016-cı il: 131,781 min AZN və ya 57%) qədərində olmuşdur.

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə təhlili aşağıda təqdim olunur:

	2017	2016
Fiziki şəxslər	77,000	138,745
Tikinti	49,156	18,800
Sığorta şirkətləri və digər qeyri-bank maliyyə institutları	30,081	23,458
Dövlət və ictimai təşkilatlar	25,914	37,998
Ticarət və xidmət	15,161	9,625
Nəqliyyat və rabitə	1,892	1,827
İstehsalat	525	984
Kənd təsərrüfatı	83	326
Sair	772	576
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	200,584	232,339

16. Kapital

Buraxılmasına icazə verilmiş, buraxılmış və tam ödənilmiş adi səhmlərdə hərəkətlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Adi səhmlərin sayı	Adi səhmin nominal dəyəri, AZN ilə	Cəmi, AZN ilə
31 dekabr 2015-ci il	50,000,000	1	50,000,000
Səhm kapitalında artım	-	-	-
31 dekabr 2016-cı il	50,000,000	1	50,000,000
Səhm kapitalında artım	-	-	-
31 dekabr 2017-ci il	50,000,000	1	50,000,000

Bankın nizamnamə kapitalı səhmdarlar tərəfindən Azərbaycan manatı ilə qoyulmuş və onlar dividendləri və hər hansı kapital paylarını Azərbaycan manatı ilə almaq hüququna malikdirlər.

Səhmdarların 4 may 2017-ci il tarixində keçirilmiş ümumi yığıncağının qərarı ilə Bank 31 dekabr 2016-cı il tarixində başa çatan il üzrə adi səhmlərlə bağlı cəmi 1,900 min AZN məbləğində dividendlər elan etmişdir (o cümlədən səhmdarlar adından ödəniləcək 10% mənbədə tutulan vergi). 2017-ci il ərzində dividendlər tam ödənilmişdir.

17. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər**Əməliyyat mühiti**

Azərbaycan iqtisadi islahatları aparmağa və hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturunu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə islahatlardan, eləcə də hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərinin effektivliyindən, eləcə də xam neftin qiymətindən və AZN-in ABŞ dollarına qarşı sabitliyindən asılıdır.

Azərbaycan iqtisadiyyatı neft qiymətlərinin aşağı düşməsi və Azərbaycan manatının 2015-ci il ərzində ABŞ dollarına qarşı devalvasiyasının mənfi təsirine məruz qalmışdır. Bu, kapital əldə etmək imkanlarının məhdudlaşması, kapital dəyərinin artması, inflyasiya və iqtisadi artımın qeyri-müəyyənliyi kimi amillərə səbəb olmuşdur.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

17. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)

Əməliyyat mühiti (davamı)

Bu çətinliklərə cavab olaraq, Azərbaycan hökuməti islahatları sürətləndirmək və maliyyə sisteminə dəstək vermək planlarını açıqlamışdır. 6 dekabr 2016-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti "Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri"ni təsdiqləmişdir. Yol xəritəsi 2016-2020-ci illərdə inkişaf strategiyasını, 2025-ci ilə qədər uzunmüddətli perspektivləri və 2025-ci ildən sonrakı dövrə nəzəri əhatə edir.

Bundan əlavə, 2017-ci ildə hökumət sərt pul siyasətini davam etdirmiş, eləcə də Azərbaycan manatının stabiləşdirilməsinə xarici valyuta ehtiyatları ayırmışdır. Bu siyasətin 2018-ci ildə makroiqtisadi sabitliyin qorunması məqsədi ilə davam etdirilməsi gözlənilir.

Bankın rəhbərliyi cari şəraitdə baş verən iqtisadi dəyişiklikləri izləməkdədir və Bankın yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin davamlılığı və inkişafını dəstəkləmək üçün lazım hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görməkdədir.

Hüquqi məsələlər

Adi fəaliyyətində Bank məhkəmə iddiaları və şikayətlərinin obyektı olur. Rəhbərlik hesab edir ki, belə iddia və ya şikayətlərdən irəli gələn öhdəlik (əgər olarsa) Bankın maliyyə vəziyyəti və ya gələcək əməliyyat nəticələrinə mühüm mənfi təsir göstərməyəcəkdir.

Vergilər

Azərbaycanın vergi qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruzdur. Bundan əlavə, Bankın əməliyyatları və fəaliyyətinə tətbiq edilən vergi qanunvericiliyinin vergi orqanları tərəfindən şərh edilməsi rəhbərliyin şərhini ilə üst-üstə düşməyə bilər. Azərbaycan Respublikasında son zamanlar baş vermiş hadisələr göstərir ki, vergi orqanları bu qanunvericiliyin şərh edilməsi və tətbiqində daha sərt mövqe tuta bilərlər, buna görə də gələcəkdə vergi orqanları Bankın əməliyyat və fəaliyyət növləri ilə bağlı əvvəl irəli sürmədikləri iddiaları irəli sürə bilərlər. Nəticə etibarı ilə müvafiq orqanlar tərəfindən əlavə iri vergi, cərimə və faiz hesablanı bilər. Vergi yoxlamaları yoxlama aparmaq qərarı qəbul edildiyi ildən birbaşa əvvəlki üç maliyyə ili üzrə aparıla bilər. Sonuncu vergi yoxlaması 2015-ci ilin ikinci yarısını və 2016-cı ilin üçüncü rübünü əhatə edirdi.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə müvafiq qanunvericiliyin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən şərhə münasibdir və Bankın vergi, valyuta və gömrük mövqeləri qəbul ediləcəkdir.

Sığorta

Bank hazırda səhvlərdən və ya təhriflərdən irəli gələn öhdəliklərlə əlaqədar sığorta təminatı almamışdır. Hazırda məsuliyyətin sığortalanması Azərbaycanda geniş yayılmışdır.

ARMB əmsallarına uyğunlaşma

ARMB banklardan yerli standartlara uyğun olan maliyyə hesabatları əsasında hesablanmış müəyyən əmsallara riayət etməyi tələb edir. 31 dekabr 2017-ci il tarixinə Bank aşağıdakı bir əmsal istisna olmaqla, bu əmsallara riayət etmişdir:

- Kredit riski təminatının bazar dəyəri həmin kredit riskinin 100%-indən az olanda və ya kreditlərin daşınmaz əmlak formasında təminatının bazar dəyəri kredit dəyərinin 150%-indən aşağı olanda, bir borcalan və ya əlaqəli borcalanlar qrupu üzrə maksimal kredit riski əmsalı bankın 1-ci dərəcəli kapitalının 7 faizindən artıq olmamalıdır. 31 dekabr 2017-ci il tarixinə Bankın əmsalı 30% (2016-cı il: 47%) olmuşdur. Maliyyə hesabatları buraxıldığı tarixə bu pozuntu borcalan tərəfindən aparılmış sonrakı ödənişlər hesabına aradan qaldırılmış və bu fakt müvafiq prudensial hesabatlarda əksini tapmışdır.

İl ərzində Bank bu uyğunsuzluqla bağlı hər ay Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasına ("MBNP") məlumat təqdim etmiş və bununla əlaqədar Banka hər hansı sanksiya qoyulmamışdır. Rəhbərlik hesab edir ki, Banka qarşı gələcəkdə heç bir sanksiya tətbiq edilməyəcək.

Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər

Bank tərəfindən müştərilərə zəmanətlərin və akkreditivlərin verilməsinin əsas məqsədi müştərilərə tələb olduqda vəsaitlərin mövcudluğunu təmin etməkdir. Zəmanətlər və ehtiyat akkreditivləri müştəri üçüncü tərəflər qarşısında öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Bankın ödəmələr edəcəyini qəti təsdiq edən sənədlərdir. Sənədli akkreditivlər və kommersiya akkreditivləri, Banka müəyyən edilmiş məbləğə qədər və xüsusi şərtlərlə tələb təqdim etmək hüququnu üçüncü tərəfə verən, Bankın müştəri adından üzərinə götürdüyü yazılı öhdəlik olaraq, aid olduqları malların çatdırılması və ya pul depozitləri ilə təmin edilir və beləliklə də birbaşa borcla müqayisədə daha aşağı riskə məruz qalır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

17. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)**Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər (davamı)**

İstifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlərə dair razılaşma Bank üçün əlverişsiz şərtlər, o cümlədən təkrar maliyyələşdirmə dərəcəsində dəyişiklik, inflyasiya, məzənnədə dəyişiklik və s. yarandığı halda Bankın birtərəfli olaraq razılaşmadan çıxmaq hüququnu nəzərdə tutur.

Lazım olduğu halda Bank kreditlə bağlı maliyyə alətlərini dəstəkləmək üçün girov tələb edir. Saxlanılan girov dəyişir, lakin bank depozitləri, dövlət qiymətli kağızları, aparıcı maliyyə institutlarının qiymətli kağızları və digər aktivləri daxil edə bilər.

31 dekabrda Bankın maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2017	2016
Kreditlə bağlı təəhhüdlər		
Zəmanətlər	23,960	81,027
İstifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlər	16,833	19,209
Akkreditivlər	158	186
	40,951	100,422
Əməliyyat lizinqi üzrə təəhhüdlər		
1 ildən az	192	165
Çıxılsın: ehtiyatlar	(1,280)	(2,266)
	(1,088)	(2,101)
Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (girov çıxıldıqdan əvvəl)	39,863	98,321
Zəmanətlər üzrə girov kimi saxlanılan depozitlər (Qeyd 14, 15)	(339)	(1,019)
Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər	39,524	97,302

18. Xalis haqq və komissiya gəliri

Xalis haqq və komissiya gəliri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2017	2016
Hesablaşma əməliyyatları	1,947	1,420
Plastik kart əməliyyatları	1,945	1,326
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	1,476	2,594
Zəmanətlər və akkreditivlər	1,059	1,015
Digər	281	290
Haqq və komissiya gəliri	6,708	6,645
Plastik kart əməliyyatları	(1,719)	(843)
Hesablaşma əməliyyatları	(709)	(361)
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	(156)	(514)
Qiymətli kağızlarla əməliyyatlar	(83)	(49)
Digər	(78)	(91)
Haqq və komissiya xərcləri	(2,745)	(1,858)
Xalis haqq və komissiya gəliri	3,963	4,787

19. Digər gəlir

31 dekabr 2017-ci il tarixinə 1,040 min AZN (2016-cı il: 5,690 min AZN) məbləğində digər gəlir əsasən müddətli depozitlərin vaxtından əvvəl götürülməsi ilə əlaqədar müştərilərdən tutulan cərimə haqqından ibarətdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

20. İşçilər üzrə, ümumi və inzibati xərclər

İşçilər üzrə xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2017	2016
Əmək haqqı və mükafatlar	(6,680)	(7,255)
Sosial sığorta xərcləri	(1,462)	(1,580)
İşçilər üzrə digər xərclər	(315)	(91)
İşçilər üzrə xərclər	(8,457)	(8,926)

Ümumi və inzibati xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2017	2016
Yerləşmə və icarə haqqı	(2,765)	(2,587)
Mənfəət vergisi istisna olmaqla əməliyyat vergiləri	(807)	(645)
Marketinq və reklam	(632)	(1,070)
Məlumatların emalı və işlənməsi	(525)	(412)
Təhlükəsizlik	(397)	(365)
Əmanətlərin sığortalanması xərcləri	(302)	(581)
Rabitə	(273)	(380)
Əmlak və avadanlıqların təmiri və texniki xidməti	(217)	(166)
Ofis təchizatı	(171)	(309)
Hüquq və məsləhət xidmətləri	(163)	(145)
Kommunal xərclər	(146)	(102)
İşgüzar səfərlər və əlaqəli xərclər	(90)	(131)
Digər	(657)	(407)
Cəmi ümumi və inzibati xərclər	(7,145)	(7,300)

21. Risklərin idarə edilməsi**Ön söz**

Öz fəaliyyətində Bank müxtəlif risklərə məruz qalır və bunları daimi müəyyən etmə, ölçmə və müşahidə etmə prosesləri, kredit limitlərinin müəyyən edilməsi və digər daxili nəzarət tədbirləri vasitəsilə idarə edir. Risklərin idarə edilməsi Bankın fəaliyyətinin mühüm hissəsini təşkil edir. Bankın hər bir əməkdaşı öz vəzifələri daxilində risklərə görə məsuliyyət daşıyır. Bank kredit riski, likvidlik riski və bazar risklərinə məruz qalır. Bank əməliyyat risklərinə də məruz qalır.

Müstəqil riskə nəzarət prosesinə ümumi mühitdə, texnologiyada və sənayedə dəyişikliklər kimi biznes riskləri daxil deyildir. Onlar Bankın strateji planlaşdırma prosesi vasitəsilə nəzarət altında saxlanılır.

Risklərin idarə olunması strukturu

İdarə heyəti risklərin müəyyən edilməsi və nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır, lakin risklərin idarə olunması və izlənməsi üçün məsuliyyəti ayrıca müstəqil orqanlar daşıyır.

Müşahidə Şurası

Müşahidə Şurası risklərin idarə olunmasında ümumi yanaşma, risk strategiyaları və prinsiplərinin təsdiq edilməsi üçün məsuliyyətlidir.

Audit komitəsi

Audit komitəsi auditin tapşırığı və strategiyasının təsis və tərtib edilməsi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental audit məsələləri üçün məsuliyyətlidir və Daxili Auditin fəaliyyətinə nəzarət edir.

İdarə Heyəti

İdarə Heyəti Bankda ümumi risk prosesinə nəzarət etmək üçün məsuliyyət daşıyır.

Risk komitəsi

Risk komitəsi risk strategiyasının işlənilib hazırlanması və risk prinsipləri, konsepsiyası, siyasəti və limitlərinin tətbiqi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental risk məsələləri üçün məsuliyyətlidir və müvafiq risk qərarlarını idarə və nəzarət edir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Ön söz (davamı)

Risklərin idarə olunması bölməsi

Risklərin idarə olunması bölməsi müstəqil nəzarət prosesini təmin etmək məqsədilə risklə bağlı prosedurların tətbiqi və dəstəklənməsi üçün məsuliyyət daşıyır.

Bankın xəzinədarlığı

Bankın xəzinədarlığı Bank aktivlərinin və öhdəliklərinin idarə olunması, eləcə də ümumi maliyyə strukturu üçün məsuliyyət daşıyır. Bundan əlavə, xəzinədarlıq Bankın maliyyələşdirmə və likvidlik riskləri üçün məsuliyyət daşıyır.

Daxili audit

Daxili audit funksiyası hər il Bankda risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Bankın prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili Audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir və nəticə və tövsiyələr haqqında Audit Komitəsinə hesabat verir.

Risklərin ölçülməsi və hesabatçılıq sistemləri

Bankın riskləri həm adi şəraitdə yaranması ehtimal edilən zərəri, həm də statistik modellər əsasında maksimal faktiki zərərlərin qiymətləndirilməsi olan gözlənilməyən zərərləri əks etdirən metoddan istifadə etməklə ölçülür. Modeller keçmiş təcrübədən əldə edilmiş və iqtisadi şəraitləri nəzərə almaqla düzəlişlər edilmiş ehtimallardan istifadə edir. Bundan əlavə, Bank baş verməsi ehtimal edilməyən ağır hadisələr əslində baş verdiyi təqdirdə daha pis hadisələrin ssenari modellərini hazırlayır.

Risklərin monitorinqi və nəzarət edilməsi ilk öncə Bankın müəyyən etdiyi limitlərə əsaslanır. Belə limitlər Bankın biznes strategiyasını və bazar mühitini, eləcə də Bankın qəbul etmək istədiyi risk səviyyəsini əks etdirir və bu zaman əsas diqqət ayrı-ayrı sahələrə yetirilir. Bundan əlavə, Bank bütün risk və əməliyyat növləri üzrə məcmu risk həcmi ilə bağlı olaraq ümumi risk daşımaq qabiliyyətinə nəzarət edir və ölçür.

Bütün fəaliyyət növləri üzrə əldə edilmiş məlumat risklərin təhlil və nəzarət edilməsi və tez aşkar olunması məqsədilə yoxlanılır və işlənir. Bu məlumat izahlarla birlikdə İdarə Heyətinə, Risk Komitəsinə və hər bir bölmənin rəhbərinə təqdim edilir. Hesabata kredit riskinin ümumi həcmi haqqında məlumat, limitlərdən istisnalar və likvidlik əmsalları daxil edilir. Hər ay sənaye sahəsi, müştəri və coğrafi risklər kəsiyində risklər haqqında məlumat təqdim edilir. Baş rəhbərlik hər rüb kredit zərərləri üçün ehtiyat yaratmaq zərurətini müəyyən edir. Müşahidə Şurası rübdə bir dəfə risklər haqqında ətraflı hesabat alır, həmin hesabatda isə bankın risklərini qiymətləndirmək və müvafiq qərarlar qəbul etmək üçün bütün zəruri məlumat açıqlanır.

Bankın bütün səviyyələri üçün risklər haqqında xüsusi hesabatlar hazırlanır və paylanır ki, bütün bölmələr geniş, zəruri və aktual məlumatla tanış olmaq imkanını əldə etsinlər.

İdarə Heyəti və Bankın bütün digər müvafiq işçilərinin hər gün keçirilən qısa iclaslarında bazar limitlərinin və likvidliyin dəstəklənməsi, eləcə də risklərlə bağlı digər dəyişikliklər müzakirə olunur.

Risklərin azaldılması

Bank kredit risklərini azaltmaq üçün girovdan fəal istifadə edir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyası

Risklərin konsentrasiyası bir sıra biznes tərəfdaşı analoji fəaliyyət növləri ilə məşğul olanda və ya onların fəaliyyəti eyni coğrafi bölgədə həyata keçiriləndə və ya biznes tərəfdaşları oxşar iqtisadi xüsusiyyətlərə malik olanda və nəticədə iqtisadi, siyasi və digər şərtlərdə dəyişikliklər həmin biznes tərəfdaşlarının müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirmək qabiliyyətinə eyni təsir göstərəndə yaranır. Risklərin konsentrasiyası Bankın fəaliyyət nəticələrinin xüsusi sənaye sahəsinə və ya coğrafi bölgəyə təsir göstərən dəyişikliklərə qarşı nisbi həssaslığını əks etdirir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyasının təsiri altına düşməmək üçün, Bank daxili prosedurlarında müxtəlif xüsusiyyətlərə malik olan portfellerin idarə edilməsi qaydaları ilə təmin olunur. Müəyyən edilmiş risk konsentrasiyası müvafiq qaydada nəzarət və idarə olunur.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski

Kredit riski – Bankın sifarişçiləri, müştəriləri və ya biznes tərəfdaşlarının müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirməmələrinə görə Bankın zərər çəkməsi riskidir. Bank, ayrı-ayrı biznes tərəfdaşları və coğrafi və sənaye sahələri üzrə konsentrasiyalarla əlaqədar Bankın qəbul etməyə hazır olduğu risk həcmünün limitlərini müəyyən etməklə və həmin limitlərə riayət edilməsinin monitorinqini aparmaqla, kredit riskini idarə edir və ona nəzarət edir.

Bank kredit keyfiyyətinin yoxlanılması prosesini təsis etmişdir ki, girovun müntəzəm qaydada yenidən baxılması da daxil olmaqla biznes tərəfdaşlarının krediti ödəmək qabiliyyətlərində mümkün dəyişikliklərin tez müəyyən edilməsi təmin edilsin. Biznes tərəfdaşları üzrə limitlər kredit riskinin təsnifləşdirilməsi sistemindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Kredit keyfiyyətinin müntəzəm qaydada yenidən baxılması prosesi Banka məruz qaldığı risklər nəticəsində potensial zərəri qiymətləndirmək və lazımi tədbirləri görmək imkanını yaradır.

Kreditlə bağlı təəhhüd riskləri

Bankın müştərilərə verdiyi zəmanətlər əsasında Bank tərəfindən onların adından ödənişlər aparmaq zərurəti yarana bilər. Müştərilər bu ödənişləri Banka akkreditivin şərtləri əsasında qaytarırlar. Onlar Bankı kredit risklərinə oxşar risklərə məruz qoyur, bunlar da eyni nəzarət prosesləri və qaydaları ilə azaldılır.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın komponentləri üzrə maksimal kredit riskinin həcmi, qarşılıqlı hesablaşma haqqında əsas razılaşmaların və girov razılaşmalarının istifadə edilməsi nəticəsində riskin azalmasını nəzərə almadan, daha yaxşı onların balans dəyərləri ilə təmsil olunur.

Maliyyə alətləri ədalətli dəyərlə qeydə alınanda yuxarıda göstərilən məbləğlər dəyərin dəyişməsi nəticəsində gələcəkdə yarana bilən maksimal riskin həcmi deyil, cari kredit riskinin həcmi əks etdirir.

Maliyyə alətlərinin hər bir sinfi üzrə kredit riskinin maksimal həcmi haqqında daha ətraflı məlumat xüsusi qeydlərdə açıqlanır.

Maliyyə aktivlərinin sinifləri üzrə kreditin keyfiyyəti

Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti Bankın daxili kredit reytingləri ilə qiymətləndirilir. Aşağıdakı cədvəldə Bankın kredit reytingi sistemində əsaslanaraq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın kreditlə bağlı sətirlərində aktivlərin sinifləri üzrə kredit keyfiyyəti göstərilir.

Bank tərəfindən kreditlərlə bağlı aktivlərin təsnifləşdirilməsi aşağıdakı qaydada həyata keçirilmişdir:

- ▶ **Yüksək reytingli** – bura yüksək likvidli girovları və ya güclü hökumət dəstəyi olan, dövr ərzində kredit şərtlərində heç bir dəyişiklik olmayan, ödəniş müddətində gecikmə olmayan və maliyyə vəziyyəti əla qiymətləndirilən biznes tərəfdaşları aid edilir.
- ▶ **Standart reytingli** – bura dövr ərzində kredit şərtlərində heç bir dəyişiklik olmayan, ödəniş müddətində gecikmə olmayan və maliyyə vəziyyəti yaxşı qiymətləndirilən biznes tərəfdaşları aid edilir.
- ▶ **Qeyri-standart reytingli** – bura dövr ərzində kredit şərtlərinə dəyişiklik edilən, əsas və/və ya faiz borclarında gecikmələr olmayan və maliyyə vəziyyəti qənaətbəxş qiymətləndirilən biznes tərəfdaşları aid edilir.

Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş – bura dövr ərzində kredit şərtlərinə dəyişiklik edilən, əsas və faiz borclarında vaxtı keçmiş borcları olan və maliyyə vəziyyəti kafi qiymətləndirilən biznes tərəfdaşları aid edilir. Buraya həmçinin bütün vaxtı keçmiş məcmu şəkildə qiymətləndirilən kreditlər daxildir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Kredit riski (davamı)**

Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş – bura dövr ərzində kredit şərtlərinə dəyişiklik edilən, əsas və faiz borclarında vaxtı keçmiş borcları olan və maliyyə vəziyyəti kafi və qeyri-kafi qiymətləndirilən biznes tərəfdaşları aid edilir.

Qeydlər	Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş			Vaxtı keçmiş, Fərdi şəkildə dəyərsizləşməmiş		Cəmi 2017
	Yüksək reyting 2017	Standart reyting 2017	Qeyri-standart reyting 2017	lakin dəyərsizləşməmiş 2017	dəyərsizləşmiş 2017	
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitlərindən başqa)	5	47,693	90,779	–	–	138,472
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	6	22,865	3,196	–	–	26,061
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları (korporativ səhmlər istisna olmaqla)	7	–	4,008	–	–	4,008
Dövlətlə bağlı kreditlər	8	36,350	4,697	–	2,004	43,051
Korporativ kreditlər	8	–	14,624	2,560	2,471	33,129
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri	8	–	26,601	–	5	26,606
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri	8	832	19,969	452	2,978	24,231
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar	8	–	677	3,589	2,969	10,178
Sair maliyyə aktivləri	13	–	238	–	–	238
Cəmi		107,740	164,789	6,601	10,401	305,974

Qeydlər	Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş			Vaxtı keçmiş, Fərdi şəkildə dəyərsizləşməmiş		Cəmi 2016
	Yüksək reyting 2016	Standart reyting 2016	Qeyri-standart reyting 2016	lakin dəyərsizləşməmiş 2016	dəyərsizləşmiş 2016	
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitlərindən başqa)	5	56,744	101,474	–	–	158,218
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	6	354	20,854	100,000	–	121,208
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları (korporativ səhmlər istisna olmaqla)		4,248	–	–	–	4,248
Dövlətlə bağlı kreditlər	8	48,271	8,575	–	7,997	64,843
Korporativ kreditlər	8	85	25,719	2,756	7,777	47,229
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri	8	2,262	24,989	624	5,853	33,728
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar	8	1,568	2,220	838	3,750	14,023
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri	8	–	11,539	–	62	11,601
Sair maliyyə aktivləri	13	–	160	–	–	160
Cəmi		113,532	195,530	104,218	25,439	455,258

Vaxtı keçmiş kreditlərin müddətlərə görə təhlili aşağıda təqdim edilir. Vaxtı keçmiş kreditlərin əksəriyyəti dəyərsizləşmiş hesab olunmur.

Siyasətinə uyğun olaraq Bank kredit portfeli daxilində reytingləri dəqiq və ardıcıl şəkildə tətbiq etməlidir. Bu mövcud risklərin məqsədli idarə olunması, habelə kredit risklərinin həcmələrini bütün fəaliyyət növləri, coğrafi bölgələr və məhsullar üzrə müqayisə edilməsi imkanını təmin edəcəkdir. Reyting sistemi biznes tərəfdaşlarının qiymətləndirilməsi üçün əsas ilkin məlumat olan bir sıra maliyyə-analitik metodlara, eləcə də işlənmiş bazar məlumatlarına əsaslanır.

Bütün daxili risk kateqoriyaları Bankın reyting siyasətinə uyğun olaraq müəyyən edilir. Verilən reytinglər müntəzəm qaydada qiymətləndirilir və yenidən baxılır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Kredit riski (davamı)***Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlərin müddətlərinin maliyyə aktivlərinin sinifləri üzrə təhlili*

	30 gündən az 2017	31-60 gün 2017	61-90 gün 2017	90 gündən çox 2017	Cəmi 2017
Müştərilərə verilmiş kreditlər					
Dövlətlə bağlı kreditlər	–	–	–	2,004	2,004
Korporativ kreditlər	–	4	–	2,467	2,471
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri	57	109	68	2,744	2,978
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar	229	–	–	2,714	2,943
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri	5	–	–	–	5
Cəmi	291	113	68	9,929	10,401

	30 gündən az 2016	31-60 gün 2016	61-90 gün 2016	90 gündən çox 2016	Cəmi 2016
Müştərilərə verilmiş kreditlər					
Dövlətlə bağlı kreditlər	–	–	–	7,997	7,997
Korporativ kreditlər	324	2,389	294	4,770	7,777
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri	196	153	151	5,353	5,853
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar	–	552	71	3,127	3,750
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri	–	49	–	13	62
Cəmi	520	3,143	516	21,260	25,439

Müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat haqqında daha ətraflı məlumat 8-ci Qeyddə təqdim edilir.

Dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi

Kreditlərin dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsi zamanı nəzərə alınan əsas amillərə aşağıdakılar daxildir: əsas məbləğlərin və faizlərin ödənilməsinin 90 gündən artıq müddətdə gecikdirilməsi, biznes tərəfdaşlarının pul vəsaitlərinin hərəkətlərində çətinliklər haqqında məlumatın olub-olmaması, kredit reytinglərinin aşağı düşməsi və ya müqavilənin ilkin şərtlərinin pozulması. Bank dəyərsizləşmə baxımından iki səviyyədə qiymətləndirmə aparır: fərdi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar və məcmu şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar.

Fərdi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar

Bank fərdi olaraq mühüm olan hər bir kredit və ya avans üzrə tələb olunan ehtiyatları fərdi şəkildə müəyyən edir. Ehtiyatların məbləği müəyyən edildiyi zaman aşağıdakı amillər nəzərə alınır: biznes tərəfdaşının biznes-planının dayanıqlığı, onun maliyyə çətinlikləri yarandıqda təqdirdə fəaliyyət nəticələrini təkmilləşdirmək qabiliyyəti, proqnozlaşdırılan mədaxillər və müflislik halında gözlənilən dividend ödənişləri, maliyyə dəstəyinin cəlb edilməsi imkanı, girovun satış dəyəri və gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətinin müddətləri. Gözlənilməyən hadisələr daha yaxın diqqət yetirilməsini tələb etdiyi hallar istisna olmaqla, dəyərsizləşmə zərərləri hər hesabat tarixində qiymətləndirilir.

Məcmu şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar

Fərdi olaraq mühüm olmayan müştərilərə verilmiş kreditlərin (o cümlədən kredit kartları, ipoteka kreditləri və girovsuz istehlakçı kreditlərinin) və fərdi olaraq mühüm olan, lakin fərdi şəkildə dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutlar olmayan kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatlar Məcmu şəkildə qiymətləndirilir. Ehtiyatlar hər bir hesabat tarixinə qiymətləndirilir və bu zaman hər bir kredit portfeli ayrıca təhlil edilir.

Məcmu şəkildə qiymətləndirmə zamanı fərdi şəkildə dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübut olmayanda da portfelin dəyərsizləşməsi müəyyən edilir. Dəyərsizləşmə zərərləri aşağıdakı məlumatları nəzərə almaqla müəyyən edilir: portfel üzrə tarixi zərərlər, cari iqtisadi şəraitlər, zərərin yaranması ehtimal edilən andan həmin zərərin dəyərsizləşmə üzrə fərdi şəkildə qiymətləndirilən dəyərsizləşmə zərərləri tələb etməsi müəyyən edildiyi anadək təxmini müddət və gözlənilən mədaxillər və aktiv dəyərsizləşdikdən sonra dəyərin bərpa edilməsi. Bölmə rəhbərliyi bir ilədək ola bilən bu müddətin müəyyən edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Bundan sonra dəyərsizləşmə ehtiyatı kredit rəhbərliyi tərəfindən Bankın ümumi siyasətinə uyğunluq baxımından yoxlanılır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Kredit riski (davamı)**

Maliyyə zəmanətləri və akkreditivləri kreditlərlə eyni qaydada qiymətləndirilir və ehtiyat ayrılır.

Bankın maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə coğrafi konsentrasiya belədir:

	2017				2016			
	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər xarici ölkələr	Cəmi	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər xarici ölkələr	Cəmi
Aktivlər								
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	156,270	12,038	1,998	170,306	91,925	91,871	530	184,326
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	1,493	24,568	–	26,061	120,854	354	–	121,208
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	4,053	–	–	4,053	4,428	–	–	4,428
Müştərilərə verilmiş kreditlər	116,730	–	–	116,730	143,801	–	–	143,801
Sair maliyyə aktivləri	158	27	53	238	160	–	–	160
	278,704	36,633	2,051	317,388	361,168	92,225	530	453,923
Öhdəliklər								
Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	74,476	–	–	74,476	173,965	1,219	–	175,184
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	180,772	19,739	73	200,584	217,391	14,760	188	232,339
Sair maliyyə öhdəlikləri	1,599	49	–	1,648	3,937	234	–	4,171
	256,847	19,788	73	276,708	395,293	16,213	188	411,694
Xalis aktivlər/ (öhdəliklər)	21,857	16,845	1,978	40,680	(34,125)	76,012	342	42,229

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi

Likvidlik riski adi və ya fəvqəladə şəraitdə ödəniş tarixində Bankın ödənişlə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi riskidir. Bu riski məhdudlaşdırmaq məqsədilə rəhbərlik mövcud minimal bank əmanətləri məbləğindən əlavə müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrini təmin etmişdir və bundan əlavə likvidliyi nəzərə almaqla aktivləri idarə edir və gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin və likvidliyin gündəlik monitorinqini həyata keçirir. Bu proses gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətlərinin qiymətləndirilməsini və tələb olunduqda əlavə maliyyələşdirmə əldə etmək üçün istifadə edilə bilən yüksək keyfiyyətli təminatın mövcudluğunu daxil edir.

Bank pul vəsaitlərinin hərəkəti gözlənilmədən kəsildiyi təqdirdə asanlıqla satıla bilən yüksək tələbatlı müxtəlif növ aktivlər portfelinə sahibdir. Bundan əlavə, Bank ARMB-də məcburi ehtiyat yerləşdirmiş və onun məbləği cəlb edilmiş müştəri əmanətlərinin səviyyəsindən asılıdır.

Likvidlik vəziyyəti Bank tərəfindən ARMB-nin təyin etdiyi müəyyən likvidlik əmsallarına əsaslanır. ARMB banklardan ani likvidlik əmsalını minimum 30% saxlamağı tələb edir. 31 dekabrda bu əmsallar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2017, %	2016, %
Ani likvidlik əmsalı (bir gün ərzində alınacaq və ya satılacaq aktivlər / tələb əsasında ödənilən öhdəliklər)	100.9	123.5

Maliyyə öhdəliklərinin ödəniş tarixinə qədər qalmış müddətlər üzrə təhlili

Aşağıdakı cədvəllərdə diskont edilməmiş müqavilə öhdəlikləri əsasında Bankın 31 dekabrda maliyyə öhdəlikləri ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təqdim edilir. Tələb əsasında ödənilməli öhdəliklər ödəniş tələbinin mümkün olan ən tez tarixdə verilmiş hesab olunur. Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq Bankın əmanətçinin tələbinə əsasən əmanət şərtinin əsas məbləğlərini ödəmək öhdəliyi var. Lakin, əmanətin saxlanması tarixinə uyğun olaraq Bank əmanətin orta müddəti aşağıda göstərilən müştəri əmanətlərinin müqavilə üzrə ödəmə müddətindən çox olacağını gözləyir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi (davamı)**

<i>31 dekabr 2017-ci il</i>	<i>3 aydan az</i>	<i>3-12 ay</i>	<i>1-5 il</i>	<i>5 ildən çox</i>	<i>Cəmi</i>
Maliyyə öhdəlikləri					
Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	10,444	2,234	43,835	22,600	79,113
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	146,450	33,085	12,045	28,669	220,249
Digər öhdəliklər	1,648	–	–	–	1,648
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	158,542	35,319	55,880	51,269	301,010

<i>31 dekabr 2016-cı il</i>	<i>3 aydan az</i>	<i>3-12 ay</i>	<i>1-5 il</i>	<i>5 ildən çox</i>	<i>Cəmi</i>
Maliyyə öhdəlikləri					
Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	59,733	106,171	6,403	12,455	184,762
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	152,522	50,496	22,596	30,205	255,819
Digər öhdəliklər	4,171	–	–	–	4,171
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	216,426	156,667	28,999	42,660	444,752

Aşağıdakı cədvəldə Bankın kreditlə bağlı təəhhüdlərinin müqavilə müddətləri göstərilir. Hər bir istifadə edilməmiş kredit öhdəliyi istifadə edilə bildiyi ən erkən tarixi daxil edən vaxt civarına salınır. Buraxılmış maliyyə zəmanətləri müqavilələri üçün zəmanətin maksimal məbləği zəmanətin çağırılı bildiyi ən erkən dövrə aid edilir.

	<i>3 aydan az</i>	<i>3-12 ay</i>	<i>1-5 il</i>	<i>5 ildən çox</i>	<i>Cəmi</i>
2017	22,737	13,060	5,154	–	40,951
2016	35,568	39,391	6,259	19,204	100,422

Bank gözləyir ki, potensial öhdəliklərin və ya təəhhüdlərin hamısının öhdəlik müddəti tamamlanana qədər yerinə yetirilməsi tələb olunmayacaqdır.

Bankın öhdəlikləri yerinə yetirmək qabiliyyəti müəyyən müddət ərzində aktivlərin ekvivalent məbləğini reallaşdırmaq qabiliyyətindən asılıdır. Bir il müddətində dövlət təşkilatlarından alınacaq məbləğlərin cəmləşməsi mövcuddur. Bu vəsaitlərin iri məbləğdə çıxarılması Bankın əməliyyatlarına mənfi təsir göstərə bilər. Yaxın gələcəkdə Bankın maliyyələşdirməsi həmin səviyyədə saxlanacaq və bu vəsaitləri çıxarmaq zərurəti yaranarsa, Bank əvvəlcədən bildiriş alacaq və lazımı ödənişləri aparmaq məqsədilə tez satılan aktivlərini sata biləcək.

Müddətlər üzrə təhlili cari hesabların tarixi sabitliyini əks etdirmir. Onların ödənilməsi tarixən yuxarıdakı cədvəllərdə göstərilən müddətlərdən daha uzun müddətdə aparılmışdır. Bu qalıqlar yuxarıdakı cədvəllərdə üç aydan az müddət ərzində ödəniləcək məbləğlərə daxil edilmişdir.

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətlərinin gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin ədalətli dəyəri faiz dərəcəsi, valyuta məzənnələri və pay alətlərinin qiymətləri kimi bazar parametrlərində dəyişikliklər nəticəsində tərəddüd etməsi riskidir. Bank əhəmiyyətli kapital, korporativ sabit gəlir və ya törəmə alətlərə malik deyildir.

Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin faiz dərəcəsinin artması/azalması nəticəsində ucuzlaşması/bahalaşması riskidir.

Cari ilin mənfəətinin həssaslığı 31 dekabr tarixinə dəyişən faiz dərəcəli qeyri-ticarət maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri əsasında hesablanmış bir il üçün xalis faiz gəliri üzrə faiz dərəcəsinə ehtimal edilən dəyişikliklərin təsiridir. Kapitalın həssaslığı gəlirlilik əyrisindən paralel kənarlaşmaların olması fərziyyəsi əsasında faiz dərəcələrində ehtimal edilən dəyişikliklərin 31 dekabr tarixinə müəyyən dərəcəli satış üçün mövcud olan maliyyə aktivlərini yenidən qiymətləndirməklə hesablanır. Bununla bərabər, yerli bazarda satış üçün mövcud olan maliyyə aktivlərinin faiz dərəcəsi alış və ya satış zamanı həmin qiymətli kağızlar üzrə hesablanmış endirimə və ya əlavəyə (alınmış və ya satılmış qiymətli kağızların faktiki qiymətinə daxil edilir) əsaslandığı üçün, müəyyən dərəcəli satış üçün mövcud olan maliyyə aktivlərinə tətbiq edilən dərəcələrdə hər hansı dəyişikliklər kapitalla heç bir təsir göstərmir. 31 dekabr 2017-ci il tarixinə Bankın dəyişən faiz dərəcəli qeyri-ticarət maliyyə alətləri olmamışdır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Bazar riski (davamı)***Valyuta riski*

Valyuta riski – maliyyə alətinin dəyərinin xarici valyuta dərəcələrində dəyişikliklərə görə tərəddüd etməsi riskidir. İdarə Heyəti ARMB göstərişlərinə uyğun olaraq valyuta pozisiyaları üzrə limitlər müəyyən etmişdir. Pozisiyalara gündəlik monitoring edilir.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabrda Bankın qeyri-ticarət monetar aktivləri və öhdəlikləri və proqnozlaşdırılmış pul vəsaitləri hərəkətləri üzrə əhəmiyyətli riskə məruz qaldığı valyutalar göstərilir. Təhlil, bütün digər göstəricilərin sabit qalması şərti ilə, valyuta məzənnəsinin AZN-ə qarşı məntiqi dərəcədə mümkün olan hərəkətinin mənfəət və ya zərər haqqında hesabatə təsirini (valyutaya qarşı həssas olan qeyri-ticarət monetar aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyərinə görə) hesablayır. Kapitala təsir mənfəət və ya zərər haqqında hesabatə təsirdən fərqlənir. Cədvəldə mənfəət məbləği mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda və ya kapitalda potensial xalis azalmanı, müsbət məbləği isə xalis potensial artmanı əks etdirir.

<i>Valyuta</i>	<i>Məzənnədə artım % 2017</i>	<i>Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2017</i>	<i>Məzənnədə artım % 2016</i>	<i>Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2016</i>
ABŞ dolları	11.00%	1,424	20.00%	2,122
AVRO	14.00%	318	20.00%	(52)

<i>Valyuta</i>	<i>Məzənnədə azalma % 2017</i>	<i>Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2017</i>	<i>Məzənnədə azalma % 2016</i>	<i>Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2016</i>
ABŞ dolları	-11.00%	(1,424)	-20.00%	(2,122)
AVRO	-14.00%	(318)	-20.00%	52

Əməliyyat riski

Əməliyyat riski – sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlıq və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuza xələl vura, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Bank bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini təmin edə bilməz, lakin nəzarət sisteminin köməyi ilə, potensial risklərə monitoringi həyata keçirməklə və potensial risklərlə bağlı tədbir görməklə Bank həmin riskləri tənzimləyə bilər. Nəzarət sistemində vəzifələrin səmərəli bölünməsi, məlumat bazasına daxil olma, əməliyyatların təsdiq etmə və tutuşdurma prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, eləcə də daxili auditdən istifadə daxildir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

22. Ədalətli dəyərin ölçülməsi**Ədalətli dəyər iyerarxiyası**

Aşağıdakı cədvəldə ədalətli dəyərlə uçota alınmış maliyyə alətlərinin ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələr üzrə təhlili verilir:

		Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			
		Aktiv bazarlarda kvotasiya edilən qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
Qiymətləndirmə tarixi					
Ədalətli dəyərlə ölçülən aktivlər					
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2017-ci il	4,008	–	45	4,053
Ədalətli dəyərləri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	31 dekabr 2017-ci il	170,306	–	–	170,306
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2017-ci il	–	–	26,061	26,061
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2017-ci il	–	–	116,730	116,730
Sair maliyyə aktivləri	31 dekabr 2017-ci il	–	–	238	238
Ədalətli dəyərləri açıqlanan öhdəliklər					
Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2017-ci il	–	–	74,476	74,476
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2017-ci il	–	–	200,584	200,584
Sair maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2017-ci il	–	–	1,648	1,648
		Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			
		Aktiv bazarlarda kvotasiya edilən qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
Qiymətləndirmə tarixi					
Ədalətli dəyərlə ölçülən aktivlər					
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2016-cı il	–	4,248	180	4,428
Ədalətli dəyərləri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	31 dekabr 2016-cı il	184,326	–	–	184,326
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2016-cı il	–	–	121,208	121,208
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2016-cı il	–	–	143,801	143,801
Sair maliyyə aktivləri	31 dekabr 2016-cı il	–	–	160	160
Ədalətli dəyərləri açıqlanan öhdəliklər					
Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2016-cı il	–	–	175,184	175,184
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2016-cı il	–	–	232,339	232,339
Sair maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2016-cı il	–	–	4,171	4,171

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

22. Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)**Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)***Ədalətli dəyərlə əks etdirilməmiş maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri*

Aşağıda Bankın maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında ədalətli dəyərlə əks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri siniflər üzrə müqayisə edilir. Cədvəldə qeyri-maliyyə aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyərləri təqdim edilmir.

	<i>Balans dəyəri 2017</i>	<i>Ədalətli dəyər 2017</i>	<i>Balans dəyəri 2016</i>	<i>Ədalətli dəyər 2016</i>
Maliyyə aktivləri				
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	170,306	170,306	184,326	184,326
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	26,061	26,061	121,208	121,208
Müştərilərə verilmiş kreditlər	116,730	107,618	143,801	135,926
Sair maliyyə aktivləri	238	238	160	160
Maliyyə öhdəlikləri				
Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	74,476	74,968	175,184	174,995
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	200,584	213,086	232,339	242,671
Sair maliyyə öhdəlikləri	1,648	1,648	4,171	4,171

Qiymətləndirmə üsulları və ehtimalları

Aşağıda maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərlə hələ əks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərlərini müəyyən etmək üçün istifadə edilən metodologiya və fərziyyələr təsvir olunur.

Ədalətli dəyərləri balans dəyərlərinə təxmini bərabər olan aktivlər

Tez satıla bilən və ödəmə müddəti qısa (üç aydan az) olan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə bağlı olaraq ehtimal edilir ki, onların balans dəyərləri təxminən ədalətli dəyərlərinə bərabərdir. Bu ehtimal xüsusi bitmə müddəti olmayan müddətsiz depozitlərə və əmanət hesablarına da tətbiq edilir.

Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları

Hər hansı qiymətləndirmə modelləri ilə dəyəri müəyyən edilən satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları əsas etibarilə kvotasiya edilməyən kapitaldan və borc qiymətli kağızlarından ibarətdir. Bu qiymətli kağızların dəyəri bəzi hallarda yalnız bazarda müşahidə edilən məlumatları, digər hallarda isə bazarda həm müşahidə edilən, həm də müşahidə edilməyən məlumatları əks etdirən modellər vasitəsilə müəyyən edilir. Bazarda müşahidə edilməyən giriş məlumatlarına investisiya obyektinin gələcək maliyyə göstəriciləri, onun risk profili, eləcə də investisiya obyektinin fəaliyyət göstərdiyi sənaye sahəsi və coğrafi yurisdiksiya ilə bağlı iqtisadi fərziyyələr daxildir.

Amortizasiya hesablanmış dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri

Kvotasiya edilməyən alətlərin, müştərilərə verilmiş kreditlərin, müştəri depozitlərinin, kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərin, banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklərin, digər maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin, maliyyə lizinqinə əsasən öhdəliklərin ədalətli dəyərini ölçmək üçün gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti eyni şərtlər, kredit riski və qalan ödəmə müddəti olan borclar üçün hazırda mövcud olan dərəcələrlə diskont edilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili

Aşağıdakı cədvəldə aktivlər və öhdəliklər onların qaytarılması və ya ödənilməsi gözlənilən müddətlər üzrə təhlil edilir. Bankın müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş diskont edilməmiş ödəmə öhdəliyi "Risklərin idarə edilməsi" adlı 21-ci Qeyddə göstərilir.

	2017			2016		
	1 il ərzində	1 ildən artıq	Cəmi	1 il ərzində	1 ildən artıq	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	170,306	–	170,306	184,326	–	184,326
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	26,061	–	26,061	119,808	1,400	121,208
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	4,008	45	4,053	–	4,428	4,428
Müştərilərə verilmiş kreditlər	43,796	72,934	116,730	75,232	68,569	143,801
Əmlak və avadanlıqlar	–	6,421	6,421	–	7,834	7,834
Qeyri-maddi aktivlər	–	2,570	2,570	–	2,711	2,711
Cari mənfəət vergisi aktivləri	–	804	804	–	1,040	1,040
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	–	371	371	–	268	268
Digər aktivlər	2,868	–	2,868	1,940	–	1,940
Cəmi	247,039	83,145	330,184	381,306	86,250	467,556
Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	12,293	62,183	74,476	161,798	13,386	175,184
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	173,547	27,037	200,584	198,255	34,084	232,339
Digər öhdəliklər	3,800	–	3,800	7,737	–	7,737
Cəmi	189,640	89,220	278,860	367,790	47,470	415,260
Xalis	57,399	(6,075)	51,324	13,516	38,780	52,296

24. Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar

24 sayılı "Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar" MHBS-ə uyğun olaraq tərəflər bu halda aidiyyəti olan hesab edilir ki, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsində mühüm təsir göstərmək iqtidarındadır. Hər bir potensial aidiyyəti olan tərəf münasibətlərini nəzərdən keçirdikdə, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də yönəldilməlidir.

Səhmdarlar vasitəsilə fəaliyyət göstərən Azərbaycan Respublikasının hökuməti Bankın fəaliyyətinə nəzarət edir. Azərbaycan Respublikasının hökuməti öz dövlət orqanları və digər təşkilatlar (birlikdə "dövlət müəssisələri") vasitəsilə əhəmiyyətli sayda müəssisələrə birbaşa və ya dolayısı ilə nəzarət edir və bunlara əhəmiyyətli təsir göstərir. Azərbaycan Respublikasının Hökuməti ictimaiyyətə və ya mülkiyyəti/nəzarəti altında olan müəssisələrə hökumətin mülkiyyətində və ya birbaşa və ya dolayısı ilə nəzarəti altında olan müəssisələrin tam siyahısını təqdim etmir. Belə vəziyyətdə Bankın rəhbərliyi yalnız hazırkı daxili idarəetmə sisteminin dövlətin nəzarəti altında olan müəssisələrlə əməliyyatlarla bağlı təqdim etməyə imkan verdiyi məlumatı, habelə rəhbərliyin ən yaxşı biliyinə görə dövlətin nəzarəti altında olan müəssisə hesab oluna bilən müəssisələr haqqında məlumatları açıqlamışdır.

Aidiyyəti olan şəxslər aidiyyəti olmayan tərəflərin həyata keçirə bilmədiyi əməliyyatlarda iştirak edə bilər və aidiyyəti olan şəxslər arasında əməliyyatlar aidiyyəti olmayan şəxslər arasında əməliyyatlarla eyni şərtlər, müddət və məbləğdə aparılmağa bilər.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar (davamı)

Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatların həcmi, ilin sonunda qalıq balansları və il üzrə əlaqəli xərc və gəlir aşağıda göstərilir:

	2017			2016		
	Səhmdarlar	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Əsas rəhbərlik heyəti	Səhmdarlar	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Əsas rəhbərlik heyəti
1 yanvarda kredit qalığı, ümumi	-	74,323	102	-	334,256	91
İl ərzində verilmiş kreditlər	-	-	161	-	2,787	31
İl ərzində kredit ödəmələri	-	(30,165)	(91)	-	(268,476)	(20)
Məzənnə fərqinin təsiri	-	(1,913)	-	-	5,786	-
Digər hərəkətlər	-	833	-	-	(30)	-
31 dekabrda kredit qalığı, ümumi	-	43,078	172	-	74,323	102
Çıxılsın: 31 dekabrda dəyərsizləşmə üçün ehtiyat	-	(660)	(4)	-	(1,135)	(4)
31 dekabrda kredit qalığı, xalis	-	42,418	168	-	73,188	98
Kreditlər üzrə faiz gəliri	-	2,143	11	-	6,223	2
Kreditlər üzrə dəyərsizləşmə (xərci)/gəlir	-	475	-	-	(149)	6

	2017			2016		
	Səhmdarlar	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Əsas rəhbərlik heyəti	Səhmdarlar	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Əsas rəhbərlik heyəti
1 yanvara depozitlər	-	67,317	22	12,130	322,660	17
İl ərzində alınmış depozitlər	9,400	18,163	-	-	6,265	2
İl ərzində ödənilmiş depozitlər	(2,097)	(12,367)	-	(12,130)	(294,364)	-
Məzənnə fərqinin təsiri	-	(1,924)	-	-	33,074	-
Digər hərəkətlər	24	(86)	(22)	-	(318)	3
31 dekabrda depozitlər	7,327	71,103	-	-	67,317	22
31 dekabrda cari hesablar	2,583	24,461	47	4,680	12,074	-
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	257	445	-	2,458	9,065	-
Depozitlər üzrə faiz xərci	166	1,862	-	203	4,081	5
Digər əməliyyat xərcləri	-	1,969	-	-	1,608	-
Əməliyyat gəliri	19	1,669	5	184	1,518	2

Əsas rəhbərlik heyətinə ödənişlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2017	2016
Əmək haqqı və digər ödənişlər	584	701
Sosial sığorta xərcləri	128	154
Əsas rəhbərlik heyətinə cəmi ödənişlər	712	855

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə əsas rəhbərlik heyəti on (2016-cı il: on iki) üzvdən ibarət olmuşdur.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

25. Kapitalın adekvatlığı

Bank fəaliyyətinə məxsus olan risklərdən qorunmaq məqsədilə kapital bazasını fəal şəkildə idarə edir. Bankın kapitalının adekvatlığına ARMB-nin Banka nəzarət etdiyi zaman müəyyən etdiyi normativlərdən istifadə etməklə MBNP tərəfindən nəzarət edilir.

Bank tərəfindən kapitalın idarə edilməsi siyasətinin əsas məqsədi – Bankda kapitalla bağlı müəyyən olunmuş xarici tələblərin yerinə yetirilməsinin, habelə fəaliyyətin həyata keçirilməsi və səhmdar dəyərinin maksimal artırılması məqsədilə yüksək kredit reytinginin və sağlam kapital nisbətlərinin dəstəklənməsinin təmin edilməsidir.

Bank iqtisadi şərait və fəaliyyətinin risk xüsusiyyətləri dəyişdikcə kapital strukturunu idarə edir və müvafiq düzəlişlər aparır. Kapitalın strukturunu saxlamaq və ya bu strukturda düzəlişlər etmək məqsədilə Bank səhmdarlara dividend ödənişləri məbləğində düzəlişlər edə, kapitalı səhmdarlara qaytara və ya kapital qiymətli kağızlarını buraxa bilər. Keçən illərlə müqayisədə məqsəd, siyasət və proseslərdə dəyişikliklər baş verməmişdir.

ARMB kapitalın adekvatlığı əmsalı

ARMB banklardan kapital üçün minimal 1-ci dərəcəli kapitalı və məcmu kapitalın adekvatlığı əmsalını risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərin, müvafiq olaraq, 5% (2016-cı il: 5%) və 10% (2016-cı il: 10%) dərəcələrində saxlamağı tələb edir.

31 dekabr 2016-cı və 2016-cı il tarixlərinə Bankın bu əsasla 1-ci dərəcəli kapitalı və məcmu kapitalın adekvatlığı əmsalı aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2017	2016
1-ci dərəcəli kapital	50,715	44,572
2-ci dərəcəli kapital	1,156	11,308
Çıxılsın: kapitaldan tutulmalar	(105)	(470)
Cəmi nizamlayıcı kapital	51,766	55,410
	191,003	325,517
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər		
Kapital adekvatlığı əmsalı (1-ci dərəcəli kapital)	26.55%	13.69%
Kapital adekvatlığı əmsalı (Cəmi kapital)	27.10%	17.02%